

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปริญญานิพนธ์

ของ

ภาณุตา อุทุมพร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา

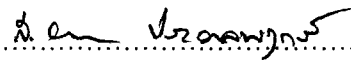
มีนาคม 2544

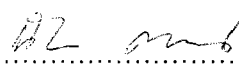
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒ ๐๖๔

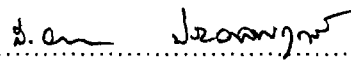
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

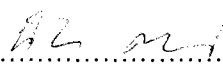
คณะกรรมการควบคุม

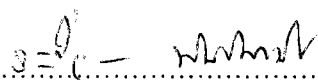
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์)

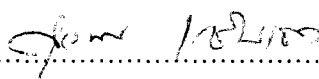
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

คณะกรรมการสอบ

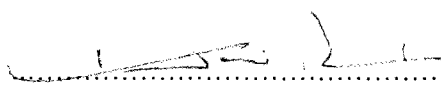
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ ๗ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2544

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ดังนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์ ในฐานะประธานที่ปรึกษาที่ได้ช่วยแนะแนวในการแก้ปัญหาแก่ผู้วิจัย รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ในฐานะกรรมการที่ปรึกษา ดร.สุพร เข้มแข็งและผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช คณะกรรมการสอบ ซึ่งได้ให้ความกรุณาแนะแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้รับความเอื้อเฟื้อจาก อาจารย์เก็จกนก เอื้อวงศ์ อาจารย์พิชญ์มณฑน์ ลีกำเนิดไทย อาจารย์นลินี ณ นคร อาจารย์นงเยาว์ อุทุมพร และดร. กฤษณีย์ อุทุมพร เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร คณะครูและนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งที่ทุกท่านให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ ที่สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่ บิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน ที่ช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

ภาณุตา อุทุมพร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน.....	20
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในอาชีพ.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
สมมติฐานการวิจัย.....	32
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	33
ประชากร.....	33
กลุ่มตัวอย่าง.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	34
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	34
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47

บทที่	หน้า
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	51
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	51
กลุ่มตัวอย่าง.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
อภิปรายผล.....	53
ข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	56
ภาคผนวก.....	63
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	81

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	34
2	สถิติพื้นฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพ ด้านธุรกิจ.....	48
3	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การ ตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ.....	49
4	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจและน้ำหนักความ สำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพที่ ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ.....	50
5	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน.....	64
6	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ.....	65
7	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ..	66
8	ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน.....	67
9	ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ.....	68
10	ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ.....	69

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนและมโนภาพแห่งตน.....	24
2 โครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของ บุคคลวัยต่าง ๆ	26

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทุกชาติต้องเผชิญกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์เพื่อสร้างศักยภาพให้สามารถดำรงอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรีและส่งผลให้สังคมส่วนรวมมีความสุข ซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 กล่าวไว้ว่า จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยการศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคน

การศึกษาจึงถือว่าเป็นรากฐานที่ใช้ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เป็นกระบวนการช่วยให้คนซึ่งเป็นสมาชิกในสังคมได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพและขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาชีพนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคม ชื่อเสียงเกียรติยศ ตลอดจนความรู้สึกพึงพอใจและการรับรู้ว่าคุณค่า บุคคลแสดงความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ทำประโยชน์ให้สังคมได้โดยผ่านการทำงานตามอาชีพของตน (วัชร ทรัพย์มี. 2512:1) การเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความพึงพอใจ บุคลิกภาพ ความสามารถทางสติปัญญา จึงเป็นประเด็นสำคัญในการวางรากฐานทางอาชีพให้แก่บุคคล ผู้เรียนในสถานศึกษาควรได้รับการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้รู้จักงาน เข้าใจลักษณะงาน เข้าใจตนเองในด้านความถนัด ความสนใจ ความสามารถและความคาดหวังของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบในด้านความสนใจนั้น กินซ์เบิร์ก (Ginzberg. 1966 : 47-57) ได้ศึกษาถึงความสำคัญนี้ไว้ในทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพว่า การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของบุคคลที่จะเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความเหมาะสมกับความสามารถของเขาให้มากที่สุด ความสนใจเป็นกระบวนการในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ความรู้สึกที่ยอมรับ ความพึงพอใจที่จะใช้เลือก การมองเห็นคุณค่าของอาชีพและเมื่อบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพที่ได้เลือกอย่างเหมาะสมด้วยตนเอง ความรู้สึกนี้จะพัฒนาเป็นค่านิยม เป็นบุคลิกภาพเฉพาะตัวอันจะช่วยให้เกิดความสอดคล้องในตนเอง (รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์. 2533 : 167)

กินซ์เบิร์ก ยังได้กล่าวว่า การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ใช่การตัดสินใจครั้งเดียว แต่เป็นการตัดสินใจเป็นลำดับติดต่อกันไป แต่ละขั้นของกระบวนการมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของอายุของแต่ละบุคคล การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่

กาลข้างหน้าและจบลงด้วยการประนีประนอมระหว่าง ความสนใจ ความต้องการของตนเองและ ความเป็นจริงของสภาพแวดล้อม และจากการศึกษาของ สตรอง (Strong, 1963) พบว่า ความสนใจในอาชีพมีความสัมพันธ์สูงมากกับการเลือกอาชีพของบุคคล

ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาการงานและอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมากพยายามที่จะจัดแผนการศึกษาให้กว้างขวาง เพื่อให้นักเรียนจะได้เลือกเรียนตามความสนใจ ตลอดจนมีการแนะแนวให้เป็นระบบ มีโครงการและแผนปฏิบัติงานที่ดี เพื่อเป็นการวางพื้นฐานในการประกอบอาชีพ โรงเรียนได้เปิดสอนรายวิชาอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ อาชีพธุรกิจ อาชีพคหกรรม อาชีพอุตสาหกรรม อาชีพเกษตรกรรมและอาชีพศิลปกรรม เพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ วิชาทางด้านธุรกิจเป็นวิชาที่มีความสำคัญมากวิชาหนึ่ง ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะประเทศต้องอาศัยกลไกทางธุรกิจช่วยทำให้เกิดการหมุนเวียนของสินค้าก่อให้เกิดรายได้นำมาพัฒนาประเทศ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดหลักสูตร วิชาทางด้านธุรกิจให้เป็นวิชาบังคับเลือกสำหรับนักเรียน โดยจัดวิชาให้นักเรียนเลือกเรียน หลากหลายตามความพร้อมของนักเรียน ปัจจุบันหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับวิชาทางด้านธุรกิจ ดังนี้ (นิภา แนวบุญเนียร, 2531 : 5-6)

1. เพื่อเป็นการเตรียมตัวประกอบอาชีพ โดยเตรียมนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เพื่อ งานธุรกิจขั้นพื้นฐาน เช่น ในด้านการบัญชี งานพิมพ์ติด งานธุรการในสำนักงาน งานขาย เป็นต้น โดยเน้นหนักทางภาคปฏิบัติให้มากขึ้นเพื่อมีสมรรถภาพในการประกอบอาชีพในวงการ ธุรกิจได้ทันทีที่เข้าทำงาน ตลอดจนศึกษาถึงหลักกฎหมายธุรกิจที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ในวงการ ธุรกิจ เช่น ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย เป็นต้น

2. ให้รู้จักปรับตัวให้เหมาะสม ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอาชีพซึ่งเกิดขึ้นจากนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์เข้าช่วยทำงานในวงการธุรกิจ ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมาย บางอย่าง เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีการค้า พ.ร.บ.แรงงาน ภาษีการขาย เป็นต้น นอกจากนั้นการทำงานร่วมกันย่อมต้องอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์ในการปรับตัวที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่น การทักทายโอภาปราศรัยและยิ้มแย้มในโอกาสที่เหมาะสม จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเชิดชู บุคลิกภาพแต่ละบุคคลให้ดีขึ้น มิใช่มุ่งแต่จะทำงานด้านเดียวโดยไม่นำพาต่อเพื่อนร่วมงาน

3. ให้รู้จักมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตร การเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกลงในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้าน การบริหาร ด้านวิชาการ การอยู่ร่วมกัน การจงใจ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำประสบการณ์นั้น ๆ มาใช้

4. ให้มีประสบการณ์ทางธุรกิจ ในการศึกษาวิชาทางด้านธุรกิจ ถ้าผู้เรียนมิได้นำความรู้ที่ศึกษามาใช้ประกอบอาชีพแล้ว ก็สามารถที่จะนำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกวิชาทางด้านธุรกิจเพื่อประโยชน์ส่วนตัวบ้าง เช่น การเรียนวิชาบัญชี พิมพ์ดีด ธุรกิจทั่วไป เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้กำหนดรายวิชาอาชีพไว้ในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ โดยวิชาการงานเป็นวิชาบังคับเลือก มีทั้งสิ้น 5 รายวิชา สำหรับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้เรียนวิชาโครงการสำหรับวิชาอาชีพเป็นวิชาเลือกเสรี ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน คือ งานผลิต งานบริการ งานส่งเสริมงานผลิตและงานบริการ และงานอาชีพอิสระระหว่างเรียน วิชาอาชีพธุรกิจมีรายวิชาอยู่ในกลุ่มงานบริการและงานส่งเสริมการผลิตและงานบริการ มีจำนวนรายวิชาให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ รวมทั้งสิ้น 48 รายวิชา ซึ่งถือได้ว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพของธุรกิจในสังคมปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน มีผู้ดำเนินการทางด้านการธุรกิจเกิดขึ้นมากมายในประเทศ ทั้งหน่วยงานของเอกชนและหน่วยงานของรัฐบาล จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเปิดสอนทางด้านธุรกิจโดยเฉพาะเพิ่มมากขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักเรียนที่มีความสนใจในอาชีวดังกล่าว และเพื่อเป็นการเตรียมการในการเลือกประกอบอาชีพ ให้สอดคล้องกับความสนใจที่มีอยู่ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและต้องการที่จะศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพทางด้านธุรกิจ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อค้นหาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพทางด้านธุรกิจ ทำให้ทราบว่า ปัจจัยบางประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพมีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพธุรกิจของนักเรียนหรือไม่ และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความ

สนใจในอาชีพของนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของประเทศ ดังนี้

1. ด้านบริหาร ผู้บริหารใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการพิจารณา การจัดการเรียนวิชาด้านธุรกิจได้เหมาะสมสำหรับนักเรียน
2. ด้านการแนะแนว ครูอาจารย์แนะแนวมีข้อมูลชัดเจนประกอบการแนะแนวศึกษาต่อและแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่ม 6 จำนวน 15 โรงเรียน 125 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 4,880 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่ม 6 จำนวน 7 โรงเรียน 12 ห้องเรียน รวมนักเรียน 510 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยบางประการ ซึ่งได้แก่
 - 1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 1.2 มโนภาพแห่งตน
 - 1.3 การตระหนักรู้ในอาชีพ
2. ตัวแปรตาม คือ ความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่งมีผลต่อความสนใจในอาชีพทางด้านธุรกิจของนักเรียน ปัจจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตนและการตระหนักรู้ในอาชีพ

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการเรียนของนักเรียน โดยพิจารณาจากผลคะแนนเฉลี่ยสะสม ที่ได้จากการสอบตั้งแต่ชั้น ม.1 ถึง ม.3 เทอม 1

1.2 มโนภาพแห่งตน (Self-Concept) หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ด้าน

1.2.1 ด้านสติปัญญา หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับสติปัญญาของตนเอง ความสามารถในการเรียน นิัยการเรียนรู้ ความสนใจ ทักษะในการเรียน ตลอดจนความสามารถในการแข่งขันทางวิชาการต่าง ๆ

1.2.2 ด้านสังคม หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการคบเพื่อน การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศและเพื่อนเพศเดียวกัน เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น รวมทั้งการเข้าสังคม

1.2.3 ด้านอารมณ์ หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ ความเครียด ความวิตกกังวล ความอดทน ความคงที่ของอารมณ์ไม่หวั่นไหวง่าย

1.3 การตระหนักรู้ในอาชีพ (Occupation Awareness) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่ออาชีพที่ตนสนใจและรู้ในรายละเอียดของข้อมูลทางอาชีพที่ถูกต้องกว้างขวางและลึกซึ้ง ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ด้านสภาพครอบครัว หมายถึง การตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลในครอบครัวและงานที่บุคคลในครอบครัวทำอยู่ ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องงานอาชีพ

1.3.2 ด้านชุมชนสิ่งแวดล้อม หมายถึง การตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเพื่อน เพื่อนบ้าน งานที่เพื่อนบ้านหรือบุคคลในชุมชนทำอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมในชุมชน สื่อมวลชนต่าง ๆ ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องงานอาชีพ

1.3.3 ด้านการศึกษา หมายถึง การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการศึกษา การมีความรู้พิเศษ การศึกษาเพิ่มเติม และการฝึกฝนทักษะในงานอาชีพจะช่วยให้บุคคลมีงานทำ มีความก้าวหน้าในการทำงานและการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจะช่วยให้มีโอกาสได้งานทำเพิ่มขึ้น

1.3.4 ด้านเพศ หมายถึง การตระหนักรู้ถึงความเกี่ยวข้องของเพศกับงาน ความแตกต่างของเพศกับโอกาสที่จะได้งานทำ ลักษณะงานที่เหมาะสมกับเพศ ความรับผิดชอบและความสามารถในการทำงาน

1.3.5 ด้านสภาพร่างกาย หมายถึง การตระหนักรู้ถึงบุคลิกลักษณะ รูปร่างกับความเหมาะสมในงานอาชีพและความสำคัญของการมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ การมีสมรรถภาพร่างกายที่ดี การมีอวัยวะที่ครบถ้วนสมบูรณ์และการมีการทำงานที่ประสานกันดี จะช่วยให้มีโอกาสได้งานทำเพิ่มขึ้นและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพด้านธุรกิจ โดยแสดงออกในรูปความสนใจติดตามข่าวสารและศึกษาหาความรู้ หาข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านธุรกิจ ตลอดจนการจัดเอกสาร การทำบัญชี การขายสินค้า การทำวิจัย การวิเคราะห์เกี่ยวกับธุรกิจ รวมถึงความ

สามารถหรือความชอบหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามวัดความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไปทางการวัดผลการศึกษา จำนวน 3 คน และด้านจิตวิทยา จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาอย่างน้อย 5 ปี ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาต่าง ๆ
ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ
 - 1.1 ความหมายของความสนใจ
 - 1.2 ความหมายของความสนใจในอาชีพ
 - 1.3 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ
 - 1.4 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน
 - 2.1 ความหมายของมโนภาพแห่งตน
 - 2.2 ทฤษฎีมโนภาพแห่งตน
 - 2.3 การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในอาชีพ
 - 3.1 ความหมายของการตระหนักรู้ในอาชีพ
 - 3.2 องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอาชีพ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
6. สมมติฐานในการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

1.1 ความหมายของความสนใจ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความสนใจ” (Interest) ไว้แตกต่างกัน ดังนี้คือ

เมอร์เรน และ เลห์แมน (Mehrens and Lehmann. 1969:215) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ

นันแนลลี่ (Nunnally. 1959:415) ได้สรุปไว้ว่า ความสนใจ หมายถึง ความชอบในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ

กู๊ด (Good. 1973:56) ให้ความหมายของความสนใจว่า หมายถึง เจตคติ ความรู้สึก เกี่ยวข้องหรือภาวะที่ยอมรับรู้ หรือความคิดที่จะใส่ใจจนนำไปสู่การแสวงหาความรู้และรู้สึกได้เสมอ ความสนใจอาจมีอยู่ชั่วขณะหรือคงอยู่ถาวรก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นและ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ธอร์นไดค์ และฮาเก็น (Thorndike and Hagen. 1977:395) ได้อธิบายว่า ความสนใจ เป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่เขาพึงพอใจ โดยแสดงออกมาในรูปของ ความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งจะเป็นแนวโน้มในการค้นหาหรือหลีกเลี่ยงกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยเฉพาะ

ไอแซนค์ และคณะ (Eysenck and et al. 1972:150) กล่าวว่า ความสนใจ คือ แนวโน้ม ในการปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือประสบการณ์ใดประสบการณ์หนึ่ง ซึ่ง จะเพิ่มขึ้นจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลหนึ่ง

โวลแมน (Wolman. 1973:199) ได้อธิบายความหมายของความสนใจว่า เป็นเจตคติซึ่ง ประกอบด้วย ความรู้สึกที่มีต่อความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง รวมทั้ง ความสนใจในการเลือกสิ่งนั้น หรือกิจกรรมนั้น

ประสาร ทิพย์ธารา (2521:97) ได้ให้ความหมายว่า ความสนใจ หมายถึง ความพอใจ หรือความโน้มเอียงที่จะแสวงหา หรือเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้อีกความหมาย หนึ่งว่า ความสนใจ คือ สภาพจิตใจของคนที่ถูกพันหรือจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ล้วน สายยศ (2535:33) ให้ความหมายว่า ความสนใจ หมายถึง ความชื่นชอบกิจกรรม หนึ่งมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ

วัฒนาพร จันทรพรหม (2539:15) ให้ความหมายว่า ความสนใจ หมายถึง แรงจูงใจ ที่จะ ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ความชอบต่ออาชีพหนึ่งและบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะเลือกประกอบ อาชีพนั้น ๆ

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจหรือชื่นชอบของ แต่ละบุคคล ที่แสดงต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

1.2 ความหมายของความสนใจในอาชีพ

วัชร ทรัพย์มี (2523:56) ได้ให้ความหมายของความสนใจในอาชีพว่า ความสนใจ คือ ความรู้สึกที่จดจ่อ ความอยากรู้อยากเห็น อยากกระทำในสิ่งที่ตนสนใจ ความสนใจเป็น องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521:104) ได้กล่าวถึงความสนใจในอาชีพว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่ออาชีพใดอาชีพหนึ่ง ซึ่งจะกระตุ้นให้บุคคลเลือกหรือกระทำในอาชีพที่เขาชอบในที่สุด เขาก็จะบรรลุถึงจุดหมายของการประกอบอาชีพตามที่ตั้งเอาไว้

จำเนียร ชวงโชติ (2524: 55) กล่าวว่า ความสนใจในอาชีพ แสดงถึงความชอบและไม่ชอบต่ออาชีพใดอาชีพหนึ่งของแต่ละบุคคล หรือเป็นความรู้สึกของความตั้งใจ ความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับอาชีพบางอาชีพ

สำเริง บุญเรืองรัตน์ (2524:8) ได้ให้ความหมายของความสนใจในอาชีพว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ แล้วก็แสวงหาหรือรวบรวมหรือร่วมปฏิบัติในสิ่งเหล่านั้น

จากคำจำกัดความเท่าที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อสิ่งนั้นหรือกิจกรรมนั้น ๆ ส่วนความสนใจในอาชีพ หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของแต่ละบุคคลในการที่จะกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเกี่ยวกับอาชีพ

1.3 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพมีหลายทฤษฎี ทฤษฎีที่จะนำเสนอมีดังต่อไปนี้

1.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินส์เบิร์ก (Tolbert. 1974:34-40 ; citing Ginzberg. 1971.) ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพโดยเชื่อมโยงความพยายามของนักเศรษฐศาสตร์ นักจิตวิทยานำบัด นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาเข้าด้วยกัน จากทฤษฎีพัฒนาการนี้บุคคลจะพัฒนาผ่านขั้นต่าง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันดังต่อไปนี้

1. การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการ (Process) มากกว่าการตัดสินใจเพียงครั้งเดียว ซึ่งคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง คุณลักษณะทางจิตวิทยา โอกาสในการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษามีผลต่อกระบวนการนี้

2 กระบวนการเลือกอาชีพจะย้อนกลับหลังไม่ได้

3 การเลือกอาชีพเป็นการประนีประนอมระหว่างความต้องการและความเป็นจริงในการเลือก โดยคำนึงถึงความสามารถและเป้าหมายที่ต้องการ

ต่อมากินส์เบิร์ก ได้ปรับปรุงหลักบางประการในทฤษฎี ดังนี้

1. กระบวนการเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ (The Process of Vocational Choice and Development) เกิดขึ้นตลอดชีวิตและเปิดกว้าง จากการวิจัยเกี่ยวกับชีวิตการทำงานของบุคคลทั้งชายหญิง กินส์เบิร์ก สรุปว่า บุคคลเปลี่ยนงานเพราะงานใหม่ให้ความพอใจได้อิสระภาพ เนื่องจากเปลี่ยนความรับผิดชอบ ความกดดัน หรือให้ทางเลือกในการทำงานของบุคคล

2. กระบวนการเลือกอาชีพจะย้อนกลับหลังไม่ได้ (Irreversible) กีนส์เบิร์ก กล่าวว่า สิ่งที่คนหนุ่มสาวเผชิญในช่วงวัยรุ่น คือ การวางแผนเพื่อให้มีโอกาสเลือกได้มาก อย่างน้อยที่สุด เพื่อให้แน่ใจว่าเขามีสิทธิในการเข้ามหาวิทยาลัย หรือได้งานที่ดี โดยที่ถ้าบุคคลได้รับการศึกษาสูง โอกาสที่เขาเลือกอาชีพจะมีกว้างขวางขึ้น

3. การมองงานในทัศนะที่ดี (Optimization) แทนที่จะเป็นการประนีประนอม (Compromise) กีนส์เบิร์ก มีความเห็นว่างานที่เหมาะสมมากที่สุดเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการศึกษาบุคคลในระยะยาวได้เสนอแนะว่า บุคคลมีความพยายามที่จะทำงานเพื่อสนองความพึงพอใจ หรือความต้องการของตน โดยให้ตนเองเห็นประโยชน์ในงานที่เขามีโอกาสทำ ตระหนักถึงสิ่งที่เขาต้องปฏิบัติ

4. ข้อจำกัดบางอย่างที่จำเป็นต้องพิจารณา กีนส์เบิร์ก อธิบายว่า สิ่งเหล่านี้คือ รายได้ต่ำ สถานภาพทางครอบครัว เจตคติและค่านิยมของบิดามารดา ระดับการศึกษาต่ำ รวมทั้งสถานภาพของผู้ใหญ่ ชนกลุ่มน้อย และความไม่กลมกลืนกันระหว่างการศึกษากับอาชีพ สถาบันชุมชนและสถาบันอื่น ๆ

5. โอกาสในโลกของงานที่จะต้องพิจารณา หมายถึง ความสำคัญของการรับรู้ โอกาสของบุคคลว่า เขามองเห็นโอกาสหรือไม่

6. แนวโน้มในเรื่องค่านิยม มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน และมีบทบาทสำคัญในการค้นหาความพึงพอใจของบุคคล วิถีชีวิตของบุคคลมีผลกระทบต่อการตัดสินใจด้านอาชีพ โดยเป็นความพยายามที่จะให้ประสบความสำเร็จในการสร้างดุลยภาพระหว่างงานและกิจกรรมอื่น

กินส์เบิร์ก แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะความเพ้อฝัน (The Fantasy Period) เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงอายุ 11 ปี ในระยะแรกเด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนา เด็กไม่สามารถที่จะประมาณความสามารถ โอกาสและขอบเขตของความจริงได้

2. ระยะทดลองเลือกอาชีพ (The Tentative Period) ช่วงอายุ 11-17 ปี ในระยะนี้ การเลือกอาชีพยังเป็นการเลือกที่ยึดองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองอยู่ เช่น ความสนใจ ความสามารถและค่านิยม การเลือกอาชีพยังเป็นการทดลอง องค์ประกอบที่แท้จริงยังไม่ได้นำมาพิจารณา ในระยะนี้แบ่งออกเป็นระยะต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

ระยะที่หนึ่ง ระยะความสนใจ ระยะนี้ความสนใจเป็นพื้นฐานขั้นแรกในการเลือกอาชีพโดยไม่คำนึงถึงความสามารถที่แท้จริง

ระยะที่สอง ระยะความสามารถ อายุ 13-14 ปี เป็นช่วงที่วัยรุ่นคำนึงถึงความสามารถในการวางแผนเลือกอาชีพ แต่ความรู้ในความสามารถของตนยังไม่สมบูรณ์ การเลือกยังเป็นการทดลอง

ระยะที่สาม ระยะค่านิยม อายุ 15-16 ปี ระยะนี้จะเลือกโดยคำนึงถึงค่านิยม ในช่วงนี้ค่านิยมจะมีความสำคัญมากกว่าความสนใจ ความสามารถ

ระยะที่สี่ ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเลือกอาชีพ อายุ 17 ปี ระยะนี้จะมีการประนีประนอมกันระหว่างความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการเลือกอาชีพ แต่องค์ประกอบที่แท้จริงยังไม่เข้ามาในกระบวนการเลือก ระยะนี้ยังอยู่ในขั้นทดลองเลือก แม้ว่าบุคคลจะตระหนักว่าสิ่งที่เขาตัดสินใจในปัจจุบันมีผลต่ออนาคตของเขา

3. ระยะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง (The Realistic Period) อายุ 17 ปี ถึงวัยผู้ใหญ่ ระยะการเลือกนี้จะเป็นการประนีประนอมระหว่างองค์ประกอบที่เป็นจริง เช่น ข้อกำหนดของงาน หรือโอกาสในการศึกษา และองค์ประกอบส่วนบุคคล ระยะนี้แบ่งออกเป็นขั้นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ระยะสำรวจอาชีพ เป็นขั้นสำรวจโดยบุคคลพยายามจะให้การตัดสินใจเลือกตรงกับความเป็นจริง

3.2 ระยะการรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ เป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจเลือกโดยประนีประนอมระหว่างองค์ประกอบที่สำคัญ

3.3 ระยะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง เป็นขั้นที่บุคคลฝึกหาความรู้ประสบการณ์ ในเฉพาะงานด้านใดด้านหนึ่ง เป็นการสนับสนุนการตัดสินใจ

จากทฤษฎีของกินส์เบิร์ก แสดงว่าการเลือกอาชีพของบุคคล เริ่มตั้งแต่อายุ 11 ปีขึ้นไป โดยพิจารณาตนเองเป็นสำคัญ และเริ่มนำคุณสมบัติของอาชีพมาประกอบการพิจารณาเมื่อมีอายุ 17 ปี

1.3.2 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ ซูเปอร์ (Super, 1957:99 -108) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพและได้สรุปรวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น โดยใช้ชื่อทฤษฎีว่า "ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ" ซูเปอร์ใช้คำว่า "การพัฒนา" แทน "การเลือก" ก็เพราะว่า "การพัฒนา" กว้างกว่า ซึ่งหมายถึงความชอบ การเลือก การพิจารณาตัดสินใจและการเข้าประกอบอาชีพหลักใหญ่ ๆ ของทฤษฎี คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เป็นหลักสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาและจิตวิทยาทางอาชีพ เพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้าน ความสามารถ

ความสนใจและบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคล ก็ควรต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

2. ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล (Multipotentiality) บุคคลแต่ละคนมีขีดความสามารถประจำตัวที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะเอาคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่งนั้นไม่ได้ ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะตัว ซึ่งแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไป

3. แบบฉบับของความสามารถในอาชีพ (Occupational Ability Patterns) อาชีพแต่ละอาชีพ จะมีแบบฉบับของความสามารถเฉพาะในแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพนั้นคือ อาชีพหนึ่ง ๆ ก็ต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพต่างไปจากอาชีพหนึ่ง

4. การเทียบเคียงและบทบาทของต้นแบบ (Identification and Role of Models) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบอาชีพ เด็กวัยรุ่นจะสนใจอาชีพ โดยการเลียนแบบจากอาชีพผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เด็ก

5. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ (Continuity of Judgement) การที่บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจเลือกจะต้องจัดให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือทำงานอยู่ รวมทั้งความนึกคิดเกี่ยวกับตัวเองย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้นการเลือกและการตัดสินใจก็ต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน

6. ช่วงชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

6.1 ขั้นของการเจริญเติบโต (Growth Stage) ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต

6.2 ขั้นของการสำรวจ (Exploration Stage) เป็นช่วงระหว่างอายุ 15-24 ปี เป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง ทดลองบทบาทของผู้ใหญ่ เช่น การเลือกคู่ การเลือกอาชีพและการเลือกหาตำแหน่งในสังคม

6.3 ขั้นของการสร้างหลักฐาน (Establishment) เป็นช่วงระหว่างอายุ 25-44 ปี เป็นช่วงที่บุคคลมีครอบครัว มีบทบาทในสังคม มีอาชีพแน่นอน มีงานทำมั่นคงและมีบ้านที่อยู่อาศัย

6.4 ขั้นของชีวิตที่มั่นคง (Maintenance Stage) เป็นช่วงระหว่างอายุ 45-64 ปี เป็นช่วงที่เห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามที่จะมีหน้ามีตาหาความก้าวหน้าในการทำงาน

6.5 ขั้นของการเสื่อม (Decline Stage) ขั้นนี้ตั้งแต่อายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นช่วงที่ทำงานน้อยลง มีความรับผิดชอบและมีบทบาทในสังคมน้อย

7. แบบฉบับของอาชีพ (Career Patterns) ขึ้นอยู่กับระดับสังคมเศรษฐกิจและโอกาส ซึ่งแบบฉบับของอาชีพนี้ ได้แก่ ระดับความสูงต่ำของอาชีพ ความถี่ในการเปลี่ยนงาน อาชีพบางอย่างทำให้เกิดการเปลี่ยนงานบ่อย แต่อาชีพบางอย่างก็ไม่ต้องเปลี่ยนงานบ่อย

8. การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนว การพัฒนาตลอดทุกช่วงของชีวิตควรได้รับการแนะแนวให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม โดยให้ทดลองฝึกฝนบ้างตามโอกาสอันควร

9. การพัฒนาอาชีพ (Career Development) เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมนี้ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยประเมินและแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างควมมั่นใจเกี่ยวกับตนเองด้วย คือ ทำให้รู้จักตนเอง เช่น รู้จักความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง อันจะให้บุคคลรู้จักประเมินประมณระหว่างความสามารถของตนเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้จริง

10. ความเปลี่ยนแปลงของแบบฉบับอาชีพ (The Dynamic of Career Pattern) แบบฉบับอาชีพขึ้นอยู่กับ ระดับของสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดา สถิติปัญญา ความสามารถ ความสนใจของบุคคลซึ่งไม่คงที่ เช่นเดียวกับการพัฒนาของบุคคลตามช่วงชีวิต

11. ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่งและบทบาทของบุคคล บุคคลจะพึงพอใจในงาน ถ้างานนั้นสามารถเข้ากันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถ และการได้สวมบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ ระดับความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล

12. งาน คือ วิถีทางของชีวิต การที่บุคคลจะพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเองนั้นขึ้นอยู่กับ การที่บุคคลได้ค้นพบทางออกที่แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพและค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ และสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกแล้ว

จากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ แสดงว่าการเลือกอาชีพของบุคคลมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ค่อยๆ พักตัวหรือพัฒนาการขึ้นมา เด็กในระดับมัธยมศึกษาได้จัดอยู่ใน

ระยะการก่อตัวของความสนใจในอาชีพ ซึ่งยังไม่สามารถคิดหรือตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ เพราะในบุคคลเดียวกันจะเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพทางอาชีพแตกต่างกันตามขั้นพัฒนาการของชีวิต

1.3.3 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของโทเดอแมนและโอฮารา ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในอาชีพเป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งพัฒนามาเป็นเวลานาน แบ่งเป็นขั้น ๆ ได้ดังนี้ (Tolbert. 1974:40-41; citing Tiedeman and O Hara. n.d.)

1. ขั้นการเตรียมเลือกอาชีพแบ่งเป็น

ขั้นที่หนึ่ง ขั้นสำรวจ (Exploration) บุคคลจะสำรวจตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความต้องการและสำรวจลักษณะสาขาวิชา หรือลักษณะอาชีพ

ขั้นที่สอง ขั้นก่อตัวของความคิด (Crystallization) เมื่อประเมินตนเองและอาชีพแล้วก็จะรวบรวมเป็นแนวความคิดเพื่อจะตัดสินใจเลือกอาชีพ

ขั้นที่สาม ขั้นลองเลือกอาชีพ (Choice) บุคคลจะตัดสินใจลองเลือกอาชีพหรือสาขาวิชา

ขั้นที่สี่ ขั้นพิจารณารายละเอียดเพื่อความกระจ่างชัดเจนในการตัดสินใจ (Clarification) บุคคลจะหารายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการตัดสินใจที่แน่นอน

2. ขั้นประกอบอาชีพและปรับตัวในอาชีพ แบ่งเป็น

ขั้นที่หนึ่ง ขั้นนำตนเองเข้าสู่การศึกษาหรืออาชีพ (Induction) บุคคลจะเข้าศึกษาหรือมีอาชีพตามที่ตนเลือกแล้ว

ขั้นที่สอง ขั้นเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง (Reformation) ถ้าบุคคลไม่ประสบความสำเร็จ หรือมีปัญหา บุคคลจะปรับปรุงตนเองหรือสำรวจตนเองและอาชีพใหม่ เพื่อไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสมต่อไป

ขั้นที่สาม ขั้นความมั่นคงในการประกอบอาชีพ (Integration) ถ้าบุคคลประสบความสำเร็จก็จะเป็นกำลังใจให้เขาเจริญก้าวหน้าต่อไป

1.3.4 ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล ทฤษฎีนี้มีหลักการว่า บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันในความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพ งานแต่ละชนิดต้องการลักษณะและองค์ประกอบที่ต่างกัน บุคคลที่ต่างกันจะเลือกประกอบอาชีพที่ต่างกัน ทฤษฎีนี้มีหลักการจากการเลือกอาชีพของ แฟรงค์ พาร์สัน ซึ่งกล่าวถึงหลักการเลือกอาชีพ 3 ประการ ดังต่อไปนี้คือ (Crites. 1969:90-91)

1. ความเข้าใจตนเอง บุคคลจะทำความเข้าใจคุณสมบัติและองค์ประกอบของตนเอง เป็นต้นว่า ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความใฝ่ก้าวหน้าและขีดจำกัดของตน
2. ความเข้าใจในอาชีพ ความรู้ความเข้าใจถึงความต้องการของงาน เจื่อนไขในการประสบความสำเร็จในอาชีพ ประโยชน์ โทษ รายได้และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ
3. การมองความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและอาชีพได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง เป็นการวิเคราะห์ความจริงทั้งสองประกอบกัน เพื่อเลือกอาชีพที่เหมาะสมที่สุด

จากทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพจะเห็นว่า เป็นการนำไปสู่การเลือกอาชีพซึ่งต้องผ่านกระบวนการของการสำรวจตนเองทั้งในด้าน ความถนัด ความสามารถ ตลอดจนความสนใจ

1.4 ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

การประกอบอาชีพไม่ใช่จะสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจของมนุษย์อย่างเดียว แต่ยังสนองความต้องการอื่น ๆ ด้วย เป็นต้นว่า สอนความต้องการด้านสังคมและจิตใจ เช่น ได้มีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้อื่น มีเกียรติ มีความเป็นตัวของตัวเอง การประกอบอาชีพมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของบุคคลด้วย ดังนั้นการเลือกอาชีพจึงมีความสำคัญยิ่งต่อทุก ๆ คน

มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาทฤษฎีการเลือกอาชีพ ซึ่งมีทฤษฎีที่สำคัญซึ่งจะกล่าวในที่นี้ ได้แก่

1.4.1 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอปพอค เน้นถึงความสำคัญของการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง โดยอธิบายเป็นหลักการไว้ 10 ประการ คือ (Hoppock. 1957:114-125)

1. บุคคลเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความต้องการหลายอย่างทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อคนเรามีความต้องการประเภทใดรุนแรงก็จะพยายามหาวิธีการที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านั้น เช่น บุคคลใดที่มีความต้องการที่จะติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ เขาก็ย่อมจะต้องเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับลักษณะความต้องการของเขา เช่น อาชีพครู แพทย์ นักประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

2. เมื่อบุคคลเลือกอาชีพใดก็ตาม ย่อมมีความเชื่อว่าจะสนองความต้องการของเขาได้ดีที่สุด บุคคลที่มีความรู้สึกต้องการความปลอดภัยในระดับสูง ก็จะแสวงหาอาชีพที่ได้ความมั่นคง ทั้งทางด้านการเงินและตำแหน่งการงาน ถ้าอาชีพใดที่มีลักษณะไม่สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าวก็จะไม่เลือก

3. บุคคลจะรับรู้เรื่องความต้องการของคนทางด้านสติปัญญา หรือบางครั้งทางด้านความรู้สึกที่ยังไม่ชัดเจนนัก การรับรู้ดังกล่าวเป็นแรงจูงใจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางอย่างใดอย่างหนึ่งและมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลด้วย

4. การเลือกอาชีพของบุคคลเริ่มต้นเมื่อเกิดความรู้สึกในครั้งแรกว่า การประกอบอาชีพจะช่วยตอบสนองความต้องการบางประการของบุคคลได้

5. การเลือกอาชีพของบุคคล จะดีขึ้นก็ต่อเมื่อมีความสามารถที่จะมองเห็นเหตุการณ์ข้างหน้าว่า อาชีพอะไรจะสนองความต้องการของเขาในอนาคตและการที่บุคคลจะมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคต ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้เกี่ยวกับเรื่องอาชีพและความสามารถที่จะคิดอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งต่าง ๆ

6. ข้อเสนอแนะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการเลือกอาชีพ เพราะมีส่วนช่วยให้บุคคลได้ตระหนักถึงเรื่องความต้องการและการคาดการณ์ล่วงหน้า ว่าเขาจะประสบความสำเร็จหรือไม่

ในหลักการข้อนี้ ฮอฟฟอค ได้เน้นความสำคัญในการเลือกอาชีพอย่างเหมาะสมในขณะที่บุคคลเริ่มมีความต้องการ ความทะเยอทะยาน จุดมุ่งหมายในชีวิตและค่านิยมหรือปรัชญาในชีวิต เขาจะเริ่มเข้าใจตัวของเขาเองว่าเขาต้องการอะไรนอกจากความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ลักษณะนิสัย จุดเด่น จุดด้อย ทั้งนี้เพื่อจะนำไปเทียบเคียงกับข้อมูลทางด้านอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้เลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ

7. ข้อเสนอแนะทางด้านอาชีพมีผลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลค้นพบอาชีพที่สนองความต้องการของเขาได้ดีที่สุดและสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่า จะได้รับความพึงพอใจอาชีพที่ตนเลือกมาน้อยเพียงใด ถ้าเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ ถึงแม้บุคคลทั้งหลายจะมีความเข้าใจตนเองอย่างถูกต้องก็จะมีคุณค่าอะไรเลยต่อการเลือกอาชีพ ถ้าเขาปราศจากความรู้ทางด้านอาชีพ ดังนั้นข้อเสนอแนะทั้งสองประการต้องนำมาเปรียบเทียบจับคู่และรวมกันเข้าอย่างสมบูรณ์

8. ความพึงพอใจในด้านอาชีพ ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้รับการตอบสนองด้านความต้องการจากอาชีพ ความรู้สึกที่เขาคิดว่าควรจะได้รับอย่างไร ระดับของความพอใจนั้นถูกกำหนดโดยอัตราส่วนระหว่างสิ่งที่ได้รับและความต้องการที่จะได้รับ

9. ความพึงพอใจในการทำงาน มีผลมาจากการตอบสนองความต้องการของบุคคลในปัจจุบันหรืออนาคต

10. การเลือกอาชีพของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นจะช่วยให้เขาได้รับการตอบสนองความต้องการที่ดีขึ้น

จะเห็นได้ว่า ฮอฟฟอค มีความเชื่อว่าบุคคลจะเลือกอาชีพที่สนองความต้องการของตนเองได้มากที่สุด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การเลือกอาชีพของฮอฟฟอค เน้นถึงความสำคัญของการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงในเรื่องความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ลักษณะนิสัย

จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำไปเทียบเคียงกับข้อมูลทางด้านอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ

1.4.2 ทฤษฎีและข้อสันนิษฐานของแฮมเลอร์ ทฤษฎีของแฮมเลอร์ กล่าวว่า การเลือกอาชีพมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาการ โดยอธิบายข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับกระบวนการเลือกอาชีพของเด็ก ดังนี้ (คมเพชร จัตรศุภกุล. 2521:127-128)

1. บุคคลแต่ละคนมีสมรรถวิสัยในการตัดสินใจด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจด้วย
2. การปรับตัวขั้นสูงสุดในด้านอาชีพ มีความเกี่ยวข้องและขึ้นอยู่กับปรับตัวโดยส่วนรวม
3. การแนะแนวอาชีพ จะช่วยให้นักเรียนได้รับข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการเลือกอาชีพ
4. การเลือกอาชีพควรมีรากฐานมาจากการพิจารณาข้อมูลที่เป็นส่วนประกอบทั้งหมดของบุคคล
5. นักเรียนแต่ละคนจะต้องมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ที่จะช่วยให้รู้จักวิธีการตอบโต้สถานการณ์และความต้องการของอาชีพ ที่มีต่อบุคคลที่จะเลือกอาชีพ
6. การตัดสินใจย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการพัฒนาการทดลอง สำหรับประสบการณ์บางอย่างนั้นอาจทำให้บุคคลเกิดความลังเลใจ
7. อาชีพที่แตกต่างกัน จะมีความต้องการคุณลักษณะของบุคคลที่จะเข้าไปทำงานต่างกัน ดังนั้นการตัดสินใจควรมีรากฐานมาจากความรู้ในเรื่องข้อกำหนดต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพ
8. การแนะแนวอาชีพ ควรจะให้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการประเมินความสำเร็จเกี่ยวกับการวางแผนทางอาชีพ
9. การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปในแต่ละขั้นตอนของพัฒนาการ ช่วยให้จุดมุ่งหมายของอาชีพมีความชัดเจน
10. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนพิจารณาและเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายทางอาชีพ

1.4.3 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ ฮอลแลนด์ (Holland. 1966:2-4) ได้ตั้ง "ทฤษฎีการเลือกอาชีพ" ขึ้น โดยมีความคิดพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. บุคลิกภาพของบุคคลทั่วไป แบ่งออกได้เป็น 6 ลักษณะ ตามความสนใจในอาชีพประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ งานช่างฝีมือและกลางแจ้ง งานวิทยาศาสตร์และเทคนิค งานบริการการ

ศึกษาและสังคม งานสำนักงานและเสมียน งานจัดการและค้าขาย งานศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม

บุคลิกภาพแต่ละลักษณะเป็นผลมาจากการปะทะสัมพันธ์ ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ กับแรงผลักดันส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย วงศ์ตระกูล บิดามารดา ระดับชั้นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ประสบการณ์เหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกชอบ ไม่ชอบและความรู้สึกดังกล่าวนี้จะกลายเป็นความสนใจจะนำไปสู่ความสามารถเฉพาะ ที่ที่สุดความสนใจและความสามารถเฉพาะจะกำหนดให้บุคคลรับรู้และแสดงเอกลักษณ์ของตน

2. สิ่งแวดล้อมของบุคคล แบ่งได้เป็น 6 อย่าง ความสนใจในอาชีพประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเช่นเดียวกัน สิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างถูกรอบงำโดยบุคลิกภาพและโดยสาเหตุที่บุคลิกภาพต่างกันทำให้ความสนใจและความถนัดต่างกันด้วย บุคคลจึงมีแนวโน้มที่จะหันเข้าหาบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตน ดังนั้นบุคคลในกลุ่มเดียวกันจึงมักมีอะไรที่คล้ายคลึงกัน

3. บุคคลจะค้นหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เขาได้ฝึกทักษะ และใช้ความสามารถของเขา ทั้งยังเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงเจตคติ ค่านิยมและบทบาทของเขา

4. พฤติกรรมของบุคคล ถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้เมื่อเรารู้จักบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของบุคคล ก็จะทำให้เราทราบถึงผลที่จะติดตามมาด้วย ได้แก่ การเลือกอาชีพ การเปลี่ยนงาน ความสำเร็จในอาชีพ ความสามารถเฉพาะ พฤติกรรมทางการศึกษาและสังคม ฮอลแลนด์เชื่อว่า ความสนใจในอาชีพและความชอบในอาชีพของบุคคล มีส่วนสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ดังนั้นการเลือกอาชีพจึงเป็นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของบุคคล และแบบสำรวจความสนใจในอาชีพก็คือแบบสำรวจบุคลิกภาพนั่นเอง นอกจากนี้ฮอลแลนด์ยังเชื่อว่าความพอใจในอาชีพ ความมั่นคงในอาชีพและความสัมฤทธิ์ผลในอาชีพ ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของงานแต่ละชนิด

ฮอลแลนด์ได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ (Holland. 1966:132)

1. Realistic เป็นกลุ่มอาชีพที่ต้องการทักษะทางด้านการทำงานเกี่ยวกับวัตถุและเครื่องมือต่าง ๆ เช่น เป็นช่างไฟฟ้า คนคุมเครื่องคอมพิวเตอร์ ช่างกล ช่างแก้ไขรถยนต์ ช่างท่อน้ำประปา เหล่านี้เป็นต้น บุคลิกของผู้เลือกกลุ่มนี้มักจะเป็นผู้ชอบทำงานกับสิ่งของ ไม่ต้องใช้ความคิดมาก ไม่จำเป็นต้องทำร่วมกับคนหมู่มาก หรือต้องติดต่อกับผู้อื่น
2. Investigative กลุ่มนี้จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ นักเคมี นักฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ หรือผู้ควบคุมแล็บ นักคิดโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น บุคลิกภาพของบุคคลที่สนใจกลุ่มอาชีพนี้

มักเป็นบุคคลทางวิชาการชอบศึกษาค้นคว้าในเรื่องนามธรรมหรือตัวเลข ชอบอิสระบางครั้งก็มุงงานและมีความสนใจทางสังคมไม่มากนัก

3. Artistic กลุ่มนี้จะเป็นนักศิลปะ เช่น จิตรกร ปฏิมากร ผู้ออกแบบเสื้อ นักดนตรี นักเขียน ตลอดจนนักวิจารณ์ บุคลิกภาพของผู้สนใจอาชีพกลุ่มนี้มักนิยมความสวยงาม การแสดงออกทางจิตใจอย่างละเอียดอ่อน มีความรู้สึกไวและมักชอบความเป็นอิสระในการทำงาน

4. Social กลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้ทำงานด้านการรับใช้ติดต่อกับบุคคลทั่วไป เช่น อาชีพครู อาจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ สังคมวิทยา นักกายภาพบำบัดและพยาบาล เป็นต้น บุคลิกภาพของคนกลุ่มนี้มักชอบการคบค้าพบบปะผู้คนอยู่เสมอ สนใจความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพัฒนาชุมชน มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาการกว้างขวาง

5. Enterprising พวกนักธุรกิจต่าง ๆ พ่อค้าและผู้ขายของในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงนักบริหาร ผู้จัดการบริษัทมักจะเป็นผู้ที่มีบุคลิกค่อนข้างจะกล้า เปิดเผยและก้าวร้าว ชอบที่จะเป็นผู้นำ ผู้ชักชวนมีวาทศิลป์ในการพูดดี ทำให้คนเกิดความต้องการซื้อได้

6. Conventional กลุ่มนี้ ได้แก่ เสมียน พนักงาน นักการ ผู้ตรวจบัญชี พิมพ์ดีด เลขานุการ ตลอดจนจนถึงพนักงานบริการ ผู้ต้อนรับตามโรงแรมและผู้รับฝากเงิน ถอนเงินตามธนาคาร กลุ่มนี้มักมีบุคลิกที่มึการทำงานอยู่ในกรอบที่วางไว้ ชอบความมีระเบียบและการมีระบบการทำงานที่แน่นอนตายตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้และชอบสิ่งที่เป็นมาแต่ดั้งเดิม

จะเห็นว่าทฤษฎีของฮอลแลนด์ ได้แยกประเภทอาชีพและลักษณะของบุคลิกภาพไว้คู่กับอาชีพเหล่านั้นด้วย เพราะเขามีความเชื่อว่าถ้ามนุษย์เราได้ทำงานในอาชีพที่ตรงกับลักษณะทางบุคลิกภาพของเราแล้วเราจะมีความสุขในงานที่เราทำ แสดงให้เห็นว่าเขาได้เน้นถึงบุคลิกภาพของบุคคลกับประเภทของสิ่งแวดล้อมในการทำงานว่าสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด

จากขั้นพัฒนาการด้านอาชีพของทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีวดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ในช่วงอายุ 14 – 17 ปี เป็นช่วงที่เด็กมีการพิจารณาเลือกอาชีพ โดยเด็กจะพิจารณาเลือกอาชีพจากลักษณะของตนเอง ความสนใจ ความสามารถและค่านิยม โดยมีแบบวัดความสนใจในอาชีพของต่างประเทศมากมายหลายฉบับ แต่ที่ใช้กันแพร่หลายมีดังต่อไปนี้

แบบวัดความสนใจของสตรีง หรือ เอส วี ไอ บี (SVIB) นี้ได้พิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1927 และพัฒนาขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1966 เป็นแบบสำรวจที่ประกอบด้วยชุดของข้อความ 339 ข้อและแบ่งเป็น 6 หมวดดังนี้คือ รายชื่ออาชีพ รายชื่อวิชาในโรงเรียน รายชื่อสิ่งที่สนใจอยากทำด้วยความพึงพอใจ รายชื่อกิจกรรมประเภทของบุคคล การจัดอันดับกิจกรรมที่ชอบ การ

ให้เลือกลักษณะงานหรือกิจกรรมสองชนิดและการประเมินความสามารถของตนเอง และให้ผู้ตอบแบบสำรวจตอบว่า “ชอบ” “เฉย ๆ” “ไม่ชอบ”

แบบวัดนี้ให้คะแนนต่าง ๆ กันตามอาชีพ ปัจจุบันนี้มีทั้งหมด 54 มาตราสำหรับผู้ชายและ 32 มาตราสำหรับผู้หญิง เวลาที่ใช้ในการตอบประมาณ 30 – 60 นาที แบบสำรวจชุดนี้ใช้สำหรับผู้ที่มิอายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไป ความเชื่อมั่นหาโดยใช้วิธีแบ่งครึ่ง (Split – half) และแบบสอบซ้ำ (test – retest) มีค่าเท่ากับ .88 และ .91 ตามลำดับ

แบบวัดความสนใจของคุณเดอร์ ฉบับนี้เป็นแบบซึ่งคุณเดอร์ได้ใช้สมมติฐานการวัดความสนใจของบุคคลว่าชอบกิจกรรมแต่ละประเภทมากน้อยเพียงใดเป็นแนวทางในการสร้าง พิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1939 และได้มีการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับแบบวัดนี้เรื่อยมา จนถึงปี ค.ศ. 1949 ได้ปรับปรุงแก้ไขและเปลี่ยนแปลงดังปรากฏในปัจจุบัน

แบบวัดชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะพิจารณาศึกษาความรู้สึกของผู้ตอบว่า ชอบอะไรมากกว่ากัน ในกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมทางกลไก กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ กิจกรรมทางการคำนวณ กิจกรรมทางการโน้มน้าวจิตใจ กิจกรรมบริการสังคมและ กิจกรรมเกี่ยวกับงานเสมือน ในแต่ละหมวดกิจกรรมนี้มีคะแนนกำหนดไว้แยกจากกัน นอกจากนั้นยังมีคะแนนตรวจสอบอันเป็นกลวิธีเพื่อตรวจดูว่า ผู้ตอบแบบวัดนั้นยึดถือคำสั่งชี้แจงในการตอบหรือไม่ และมีความรอบคอบหรือมีความคงเส้นคงวาในการตอบเพียงไร

แบบวัดความสนใจชุดนี้ใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและผู้ใหญ่ มีเกณฑ์ปกติแสดงในรูปของเปอร์เซ็นต์ไทล์ ความเชื่อมั่นมีค่าอยู่ระหว่าง .84 - .94

2. เอกสารที่เกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน

2.1 ความหมายของมโนภาพแห่งตน

ตามสารานุกรมทางการศึกษา (The International Encyclopedia. 1985:4505) ได้กล่าวถึง มโนภาพแห่งตนว่าหมายถึง การที่แต่ละคนมีความเข้าใจตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติของผู้อื่น เป็นความเชื่อและคุณค่าที่บุคคลมีต่อการกระทำและประสบการณ์ต่าง ๆ

เรมี (Dinkmeyer. 1965:184 ; citing Raimy. 1948:153-156) ได้อธิบายว่า มโนภาพแห่งตน เป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกวัดให้เป็นระบบมากหรือน้อย ที่เป็นผลมาจากการสังเกต “ตน” ทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นสิ่งที่บุคคลเชื่อเกี่ยวกับตัวเขาเอง เป็นแผนที่ที่แต่ละบุคคลใช้พิจารณาเพื่อความเข้าใจตนเอง โดยเฉพาะในช่วงเวลาหรือวิกฤตการณ์ที่บุคคลนั้นต้องตัดสินใจเลือกหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เหมาะกับตนเอง

โรเจอร์ (Roger. 1951:497) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลจากการสังเกตตนเอง และการรับรู้จะมีโครงสร้างเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ ความสามารถของตนเอง ความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับที่บุคคลอื่นในสังคม มีปฏิกิริยาต่อเขาอย่างไร

เจอร์ซิลด์ (Jersild. 1963:7) ได้ให้คำจำกัดความว่า “มโนภาพแห่งตน” คือ โลกภายในของบุคคล เป็นผลรวมของความรู้สึก ความคิด ซึ่งทำให้บุคคลรับรู้ถึงความคงอยู่ของตนเองว่าตนคือใคร มีอะไรอยู่ รวมทั้งความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของตนเองซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ไอแซกส์ และคนอื่น ๆ (Eysenck and others. 1979:971) ที่กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน คือผลรวมของเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับความสามารถและคุณภาพของการแสดงพฤติกรรมของแต่ละคน

แคนโด (Kando. 1977:168) กล่าวว่ามโนภาพแห่งตน คือ การจัดลักษณะของแต่ละบุคคลโดยเชื่อว่าเป็นลักษณะประจำตัวของตนเอง เช่น ความฉลาดและบทบาทของตนเอง

แคนด์เลอร์ (Kendler. 1963) ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตน คือ เจตคติที่มีต่อตนเอง การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจะเกิดขึ้นตามลำดับตั้งแต่เล็กจนโต การประเมินค่าเกี่ยวกับตนเองจะเปลี่ยนไปตามวุฒิภาวะ บุคคลจะค้นรูปแบบใหม่ ๆ ในการตัดสินตนเอง

เกล (Gale. 1969:31-32) กล่าวถึง มโนภาพแห่งตนในทัศนคติของกลุ่มอัตถิภาวะนิยมว่า มโนภาพแห่งตนเป็นโลกภายในของบุคคล เป็นผลรวมจากการที่บุคคลปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม กลายมาเป็นการรับรู้ของแต่ละบุคคล ในสภาพที่เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ การรับรู้ของบุคคลจะสะท้อนเจตคติและการตัดสินในคุณค่าของโลกของบุคคลนั้น มโนภาพแห่งตนเป็นการกระทำตามความเป็นจริงของบุคคลในการที่จะยอมรับหรือปฏิเสธในสภาพการณ์ที่ตนได้รับ

เฮิร์ลอค (Hurlock. 1978:526) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกาย ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปร่าง หน้าตา ความเหมาะสมทางเพศและด้านจิตใจ ได้แก่ ความสามารถ การมีคุณค่า ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ฟรอยด์ (Gale. 1969:27-28 ; citing Freud. n.d.) ผู้นำในกลุ่มจิตวิเคราะห์ ให้ความเห็นว่า มโนภาพแห่งตน คือ โครงสร้างของอีโก้ซึ่งเป็นผลรวมของความจริงแห่งตนซึ่งบางครั้งบุคคลก็มีความพอใจ บางครั้งก็มีความทุกข์ต้องอดทนในสภาพจริงของตน

เบิร์น (Burns. 1979:352) ให้ความหมายว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง เจตคติส่วนบุคคลอันเกิดจากกระบวนการจิตวิทยาและสังคมวิทยาของแต่ละบุคคล

เพียร์ส และแฮร์ริส (Piers and Harris. 1964:55) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเอง ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยแบ่งเป็น 7 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 แสดงลักษณะทางด้านพฤติกรรมทางสังคม

องค์ประกอบที่ 2 แสดงลักษณะทางสติปัญญาและสถานภาพใน โรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 แสดงลักษณะทางรูปร่างลักษณะและคุณลักษณะ

องค์ประกอบที่ 4 แสดงลักษณะทางความวิตกกังวล

องค์ประกอบที่ 5 แสดงลักษณะความเป็นคนที่น่านิยม

องค์ประกอบที่ 6 แสดงลักษณะทางความสุขและความพอใจ

องค์ประกอบที่ 7 แสดงลักษณะที่เป็นส่วนรวม

ต่อมา เพียร์ส และแฮร์ริส ได้สร้างแบบทดสอบวัดความรู้จักตนเองตามองค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นด้วย เป็นแบบทดสอบที่มีชื่อเสียงมากฉบับหนึ่ง

พรอนทิพย์ เกษะนันท์ (2517:56) ได้สรุปความหมาย มโนภาพแห่งตน ว่าคือ ความคิดเกี่ยวกับตนเองเป็นส่วนหนึ่งของตน แต่เป็นส่วนสำคัญที่เป็นแก่นแท้ เป็นคุณลักษณะประจำตัวของตนเอง เป็นคุณลักษณะที่บุคคลคิดว่าเป็นตัวของเขาเองตลอดเวลา ทุกสถานที่

นันทิกา แยมสรวล (2522:27) ได้สรุปว่า มโนภาพแห่งตน คือ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติที่บุคคลมีต่อตนเองทุกด้าน ทั้งในด้านดีและไม่ดี และการรับรู้ว่าตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่น อันเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

รุ่งนภา ทิมะ (2522:7) กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญหรือถือว่าเป็นศูนย์กลางของบุคลิกภาพ คือ มโนภาพแห่งตน มโนภาพแห่งตนประกอบด้วยความคิด เจตคติ ซึ่งเกิดจากการรับรู้ของแต่ละบุคคลตามความคิดที่เขายึดถือหรือเป็นอยู่ มโนภาพแห่งตนมี 2 ลักษณะ คือ

1. มโนภาพแห่งตนด้านร่างกาย ประกอบด้วยการรับรู้เกี่ยวกับรูปร่างหรือลักษณะทางร่างกายที่ปรากฏและสามารถใช้ความคิดสัมพันธ์กับร่างกายในการแสดงพฤติกรรม

2. มโนภาพแห่งตนด้านจิตใจ ประกอบด้วยการรับรู้คุณค่าของตน เช่น ความซื่อสัตย์ ความอิสระ ความปลอดภัย ความภูมิใจ ฯลฯ

มโนภาพแห่งตน เป็นโครงสร้างทางจิตซึ่งรวมขอบเขตประสบการณ์ และโลกภายในของบุคคลในการประเมินคุณค่าตนเองจากพฤติกรรม โดยใช้ความคิดและเจตคติของตน

สมศรี จัตรวัฒนา (2535:13) สรุปว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านร่างกายและจิตใจทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ที่ตนได้มีความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความคิด ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทุกด้าน อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ก่อเป็นความเชื่อ เจตคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของตนเอง

2.2 ทฤษฎีมโนภาพแห่งตน

ได้มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยา ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีมโนภาพแห่งตนไว้หลายท่าน ได้แก่

2.2.1 ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโรเจอร์ โรเจอร์ นักทฤษฎีมโนภาพแห่งตนได้อธิบายแนวความคิดไว้ดังนี้ มโนภาพแห่งตน คือการมองตนเองโดยการรับรู้และใคร่ครวญจากเจตคติและการสร้างความฝันให้เป็นจริง เป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญที่นำไปสู่การสร้างพฤติกรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ I กับ Me โดยเขาอธิบายว่า I เป็นส่วนของผู้กระทำ และ Me คือ ส่วนของผู้รับรู้ ซึ่ง Me จะเป็นส่วนที่สำคัญในการเกิดมโนภาพแห่งตน

หลักของทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโรเจอร์ มีดังนี้

1. “ตน” พัฒนาขึ้นมาจากการปะทะสังสรรค์ ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสังสรรค์กับบุคคลอื่น โดยมีการประเมินคุณค่าแห่งตนทุกครั้ง ดังนั้นตนจึงประกอบด้วยเจตคติและค่านิยม

2. “ตน” พัฒนาเป็นบุคลิกภาพจากการใช้เหตุผลและประสบการณ์ส่วนตัว

3. มโนภาพแห่งตน คือ การเรียบเรียงการรับรู้ของ Me ซึ่งสำคัญต่อการเกิดบุคลิกภาพและพฤติกรรม

4. มโนภาพแห่งตน เป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของอินทรีย์ ที่จะโต้ตอบสิ่งแวดล้อม เพราะ มโนภาพแห่งตนเป็นตัวควบคุมการตีความจากสิ่งแวดล้อม

5. การถูกประเมินจากผู้อื่นมีความสำคัญ เกิดขึ้นพร้อมกับการเกิดมโนภาพแห่งตน

6. ความรู้สึกยกย่องตนเอง เกิดจากการเรียนรู้ที่ประเมินได้จากการถูกผู้อื่นยกย่อง และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความฝันให้เป็นจริง

7. ความเบี่ยงเบนของบุคลิกภาพ เกิดขึ้นจากความไม่สมดุลระหว่างมโนภาพแห่งตนอย่างที่เราคิดว่าตนเป็น (Real Self) กับมโนภาพแห่งตนอย่างที่เราอยากจะเป็น (Ideal Self)

8. “ตน” อาจจะได้รับค่านิยมจากผู้อื่นมา และรับรู้ในสภาพที่บิดเบือนจากความเป็นจริง

9. “ตน” จะพยายามต่อสู้เพื่อให้เกิดความเข้าร่องเข้ารอยภายใน “ตน” เช่น ไม่ยอมรับค่านิยมที่ขัดกับค่านิยมเดิม

10. อินทรีย์จะพยายามแสดงพฤติกรรมไปตามตน เพื่อให้เกิดการเข้ากันได้

11. มโนภาพแห่งตน จะค่อย ๆ ก่อตัวทีละเล็กละน้อย ในรูปการสังสมประสบการณ์

และในรูปของการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเท่ากับรวมเอา Me เข้ากับ I นั่นเอง

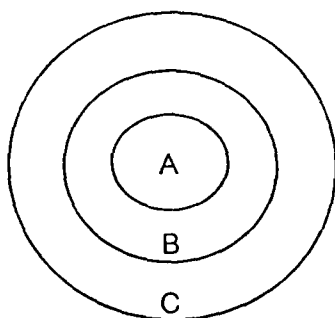
12. มโนภาพแห่งตนอาจเปลี่ยนแปลงได้ โดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้

2.2.2 ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโคมบ์ส และสไนก์ (เบญจมาศ โพธิ์น้อย. 2531:46 ;

อ้างอิงมาจาก Combs and Snygg. 1959:171-173)

ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโคมบ์ส และสไนก์ อธิบายว่า มโนภาพแห่งตนเป็นความคิดและการรับรู้ในความสามารถของบุคคลและทุก ๆ สิ่งเกี่ยวกับตน โดยมีความเชื่อว่าบุคคลพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จในการปรับมโนภาพแห่งตน เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่สมบูรณ์บนพื้นฐานความต้องการนี้เอง การรับรู้เกี่ยวกับตนจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคล โดยเชื่อว่าการแสดงออกของบุคคลในทุก ๆ สถานการณ์ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น มโนภาพแห่งตน จึงมีอิทธิพลโดยพฤติกรรมของบุคคล โดยบุคคลจะปฏิเสธหรือบิดเบือนการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตน แต่จะเลือกรับรู้และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตนเท่านั้น

โคมบ์ส และสไนก์ อธิบายกระบวนการของมโนภาพแห่งตนตามแผนภูมิกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนและมโนภาพแห่งตน ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนและมโนภาพแห่งตน

1. วงกลม A เป็นบริเวณการรับรู้ในสิ่งที่สำคัญและเป็นแก่นแท้ของคน เช่น "ฉันเป็นผู้หญิง" เป็นต้น
2. วงกลม B รวมถึงบริเวณวงกลม A เข้าไว้ด้วยกัน เป็นบริเวณรับรู้ปรากฏการณ์ทั้งสิ้นเกี่ยวกับตนทั้งในขณะรู้ตัวและไม่รู้ตัว เช่น "ฉันเป็นผู้หญิงและก็มีอารมณ์ขันด้วย" เป็นต้น
3. วงกลม C เป็นการรับรู้ในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับตนทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด โดยการรวมเอาการรับรู้ของวงกลม A และวงกลม B เข้าไว้ด้วยกัน เช่น บุคคลรับรู้ว่า

“ฉันเป็นผู้หญิงและก็มีอารมณ์ขัน นอกจากนี้ฉันยังมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตรอีกด้วย” เป็นต้น การรับรู้ในส่วนนี้ยังรวมถึงการรับรู้ที่บุคคลอื่นมีต่อตนเองอีกด้วย ซึ่งการรับรู้ในการกระทำ ความคาดหวังที่ผู้อื่นมีต่อตน มีผลต่อมโนภาพแห่งตน

โคมบัส และสติกก์ อธิบายธรรมชาติของมโนภาพแห่งตนว่า

1. มโนภาพแห่งตนมีผลต่อการรับรู้ของบุคคล โดยบุคคลจะเลือกรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตนและแสดงพฤติกรรมตามการรับรู้นั้น
2. มโนภาพแห่งตนผันแปรไปตามความถูกต้อง และชัดเจนของการรับรู้ของบุคคล ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะถูกต้องชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับ ความรู้ แรงจูงใจ และประสบการณ์หรือทักษะที่เคยมีมา
3. บางครั้งการรับรู้เกี่ยวกับตนเองอาจปรากฏออกมามากกว่าที่บุคคลรับรู้อย่างแท้จริง เพราะบุคคลอาจต่อต้านตนเองตามการรับรู้ และพยายามที่จะเบี่ยงเบนตนเองไปจากการรับรู้
4. มโนภาพแห่งตนอาจมีความสม่ำเสมอคงที่แต่ไม่ใช่สิ่งตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา

จากทฤษฎีต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า มโนภาพแห่งตนเป็นการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเองแล้วส่งผลถึงพฤติกรรมของตนเองด้วย

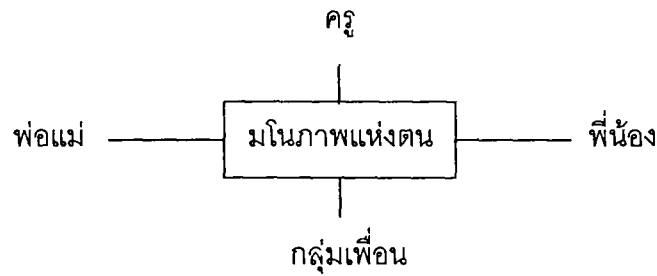
2.3 การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน

มโนภาพแห่งตนของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นมาตั้งแต่ทารก และค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง

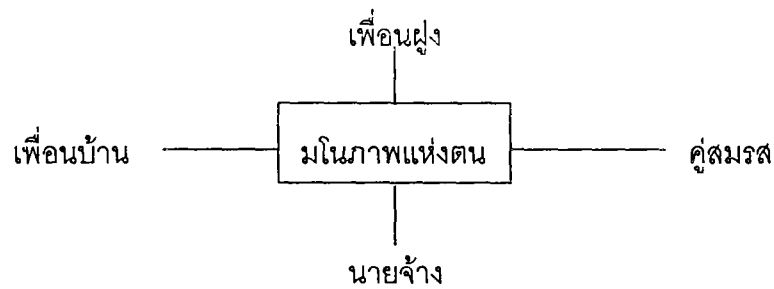
นักจิตวิทยาเรื่องตน เชื่อว่า มโนภาพแห่งตนเกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์จากการสังเกตตนเองในภาวะหรือสถานการณ์ต่าง ๆ (อำไพ ศิริพิพัฒน์. 2515:98) มโนภาพแห่งตนพัฒนาไปได้เรื่อย ๆ ไม่มีขอบเขตและเวลาจำกัด โดยเริ่มพัฒนาดังแต่ช่วงขวบแรกของชีวิต มโนภาพแห่งตนจะพัฒนาไปในทางที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู ซึ่งมีอิทธิพลต่อการก่อพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดที่เขามิมีต่อตนเอง ในช่วงหลังของชีวิตอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนจะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้สิ่งที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนามโนภาพแห่งตน คือ พันธุกรรม พันธุกรรมจะเข้ามามีบทบาทก็โดยที่เด็กแต่ละคนมีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน วิถีทางที่แต่ละคนตีความจากปฏิกิริยาที่คนอื่นมีปฏิกิริยาต่อเขาจึงต่างกัน เด็กฉลาดมากจะตีความได้มากกว่าเด็กที่ฉลาดน้อย ซึ่งการตีความที่เกี่ยวกับความรู้สึกต่าง ๆ จะมีผลต่อการเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับพัฒนาการของมโนภาพแห่งตน ว่าจะเป็นไปได้ในลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ

เฮอรัลค (Hurlock. 1974:126) ได้เขียนโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ ไว้ดังแสดงในภาพประกอบ

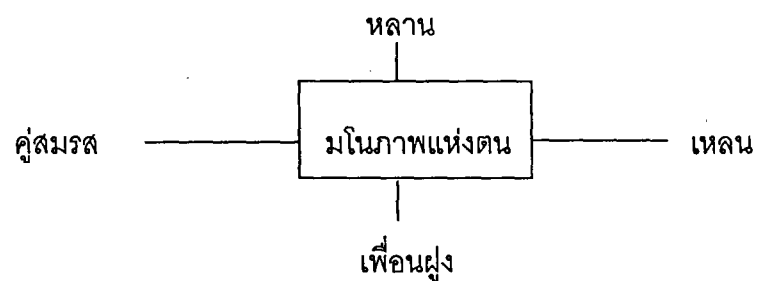
วัยเด็ก

วัยผู้ใหญ่

วัยชรา

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ

จากภาพประกอบสรุปได้ว่า การพัฒนามโนภาพแห่งตนของบุคคลวัยต่าง ๆ องค์ประกอบที่มีความแตกต่างกัน เช่น ในวัยเด็กสิ่งที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน คือ พ่อแม่ เพื่อนและพี่น้อง ในวัยผู้ใหญ่สิ่งที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน คือ เพื่อน คู่สมรส เพื่อนบ้าน และนายจ้าง และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวัยชรา คือ เพื่อน คู่สมรส หลาน หลาน เป็นที่น่าสังเกตว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนในทุกวัย ทั้งนี้เพราะบุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีเพื่อน จึงทำให้บุคคลเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนตลอดชีวิต

ออสซูเบล (บิงอร์ เสดนนท์. 2512:4 ; อ้างอิงมาจาก Ausubel. n.d.) กล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญที่สุดของการพัฒนามโนภาพแห่งตน เกิดขึ้นเมื่อเด็กเจริญเติบโตจากวัยทารกสู่วัยเด็ก และแน่นอนที่สุดเมื่อเด็กอยู่ระหว่างวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนของเด็กชายและหญิงจะเปลี่ยนแปลงเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นและยังพบว่าความสนใจของวัยรุ่นชายจะแตกต่างจากวัยรุ่นหญิงในระยะวัยรุ่นตอนต้นมากกว่าวัยรุ่นตอนปลาย และระยะอื่นของชีวิต

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในอาชีพ

3.1 ความหมายของการตระหนักรู้ในอาชีพ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของคำว่า “การตระหนักรู้ในอาชีพ” (Awareness) ไว้ดังนี้คือ

ทอมป์สัน (Thompson. 1973:203) ได้กล่าวถึง การตระหนักรู้ในอาชีพว่า เป็นกระบวนการในระยะแรกของชีวิตที่จะเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยเด็กจะรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา ตลอดจนรับรู้ว่าจะวันหนึ่งเขาจะต้องตัดสินใจเลือกอาชีพ การทำงานในอนาคตจะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเขา การตระหนักรู้ในอาชีพนี้อาจได้จากผู้ปกครอง กลุ่มเพื่อน ครูหรือชุมชนรอบ ๆ ตัวเขา

ชอฟสตอลล์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529:34 ; อ้างอิงมาจาก Shofstall. 1973) กล่าวว่า นักเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสำคัญและลักษณะของงาน หรืออาชีพต่าง ๆ ตลอดจนทั้งพิจารณาถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง ความสนใจ ความชอบของตนเองเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่โลกของงาน

เคอร์รี่ (Curri. 1975:347) ได้ให้ความหมายของ การตระหนักรู้ในอาชีพไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลใช้ความรู้สึกสำนึกในประสบการณ์ชีวิตที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาอาชีพ หรือการพิจารณาอาชีพจากความเชื่อของตนเอง โดยดูจากการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่แสดงออกมาว่า เป็นกิจกรรมที่มีผลดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

ไอแซคสัน (Isaacson. 1986 : 21) กล่าวว่า ขั้นตอนของการพัฒนาการด้านอาชีพ บุคคลจะมีการพัฒนาโดยผ่านขั้นตอน 5 ขั้นตอนคือ การตระหนักรู้ (Awareness) การสำรวจ (Exploration) การตัดสินใจ (Decision Making) การเตรียมตัว (Preparation) และการทำงาน (Employment) อีกทั้งอธิบายว่า การตระหนักรู้ (Awareness) เป็นขั้นตอนที่บุคคลเริ่มต้น รับรู้ตามความเป็นจริงว่ามีอาชีพหลายอาชีพที่แตกต่างกัน อาชีพนั้น ๆ จะส่งผลกับเขาอย่างไรในอนาคตรับรู้ถึงโอกาสที่จะเข้าสู่อาชีพนั้น ความเข้าใจตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ขั้นตอนนี้คือ บุคคลจะเริ่มตรวจสอบความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างในด้านความสามารถ ความสนใจ แรงจูงใจและเป้าหมายระหว่างตนเองกับผู้อื่น

ลำเนาวิ ขจรศิลป์ (2529:2) กล่าวถึง การตระหนักรู้ในอาชีพว่า นักเรียนจะต้องรู้จักตนเองในด้านความสนใจ ความสามารถ ความถนัดเป็นอย่างดี รวมทั้งรู้จักโลกของงาน ก็จะทำให้สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สามารถทำประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

จากคำจำกัดความที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การตระหนักรู้ในอาชีพ หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและลักษณะอาชีพ คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในอาชีพ อาชีพในชุมชน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับอาชีพ ตลอดจนพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถ ความสนใจ ความชอบของตนเองเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ

3.2 องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอาชีพ

องค์ประกอบของการตระหนักรู้ในอาชีพ จะเป็นการรวมกันระหว่างทฤษฎีในภาพแห่งตนกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในเบื้องต้น จากการศึกษาความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในอาชีพ จะเห็นว่า การตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนตามแนวความคิดของ เคอร์รี่ (Currie. 1973) มีด้วยกันทั้งหมด 8 ด้าน คือ

1. การตระหนักรู้ด้านสภาพสังคมเศรษฐกิจ
2. การตระหนักรู้ด้านสภาพครอบครัว
3. การตระหนักรู้ด้านสภาพชุมชนสิ่งแวดล้อม
4. การตระหนักรู้ด้านการศึกษา
5. การตระหนักรู้ด้านเชื้อชาติ
6. การตระหนักรู้ด้านเพศ
7. การตระหนักรู้ด้านสภาพร่างกาย
8. การตระหนักรู้ด้านค่านิยม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในอาชีพ

ฟรีแลนด์ (Freeland. 1975:1941-A) ได้ศึกษาเรื่องการตระหนักรู้ในอาชีพ โอกาสในการเลือกอาชีพจริง ๆ และผลที่มีต่อนักเรียนปีสุดท้ายของโรงเรียนมัธยมนาวาโจ จุดประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มี 3 ประการคือ ศึกษาความต้องการของนายจ้างในบริษัท Shiprock ในปี 1976 ศึกษาโอกาสที่จะเข้าทำงานในบริษัท Shiprock และเข้าสู่โลกของตลาดแรงงาน และประการสุดท้ายคือ ศึกษาถึงผลของการส่งเสริมการตระหนักรู้ในอาชีพที่มีส่วนให้นักเรียนในโรงเรียนนาวาโจ จำนวน 115 คน เฉพาะในส่วนของการศึกษาปรากฏว่าการตระหนักรู้ในอาชีพทำให้นักเรียนได้ทราบถึงโอกาสในการเข้าสู่อาชีพของบริษัทและตลาดแรงงาน แต่โปรแกรมนี้ไม่มีผลทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงความต้องการในการประกอบอาชีพของตนเอง

นาช (Nash. 1978:2502-A) ได้ศึกษาผลของการตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในระดับ 2-6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนจาก 4 โรงเรียนใน Fairfax County รัฐเวอร์จิเนีย จำนวน 270 คน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับ 2-6 กลุ่มควบคุมมีจำนวน 90 คน ที่มีสภาพสังคมเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มควบคุมนี้ไม่ได้ผ่านโปรแกรมส่งเสริมการตระหนักรู้ในอาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ Quantitative Qualitative Job Recall (QQJR), Occupational Cluster Sort (OCS) และ Career Awareness Inventory (CAI) ผลของการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนหญิงจะทำคะแนนได้สูงกว่านักเรียนชาย และการตระหนักรู้ในอาชีพนั้น มีผลอย่างมากต่อพัฒนาการทางด้านความรู้ความเข้าใจในอาชีพ

ดิกเคนส์ (Dickens. 1984:2502-A) ได้ศึกษาการตระหนักรู้ในอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนระดับ 3 และระดับ 4 จาก 3 โรงเรียน ใน Newark รัฐนิวเจอร์ซีย์ จำนวน 112 คน นักเรียนในแต่ละโรงเรียนจะได้รับการสอนเรื่องการตระหนักรู้ในอาชีพด้วยโครงสร้างที่ต่างกัน นักเรียนจะต้องสอบทั้ง Pre-test และ Post-test ในเรื่องการตระหนักรู้ในอาชีพและอัตมโนทัศน์ แบบสำรวจที่ใช้คือ Career Awareness Inventory และ The Martinek-Zaichkowsky Self-Concept Scale for Children ผลของการศึกษาแสดงว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงในเรื่องการตระหนักรู้ในอาชีพและอัตมโนทัศน์

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจในอาชีพกับปัจจัยต่าง ๆ มีดังนี้

เวนรอต (Weinroth. 1974:1453-A) ได้ศึกษาความสนใจในอาชีพของเด็กผู้หญิงวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนหญิงเกรด 8-12 ในเขตเมืองเทียโฮกาและพอดเตอร์ ในรัฐ เพนซิลวาเนีย โดยใช้แบบสำรวจความสนใจในอาชีพของ แฮคแมน ไกเธอร์ (Hachman Gaither Vocational Interest Inventory) ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มวัยรุ่นอายุสูงกว่า 16 ปี จะมีความสนใจในอาชีพแคบและลึกซึ้งกว่ากลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี ทั้งนี้เนื่องจากว่าเด็กในวัยนี้มีความ เข้าใจตนเองและมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น

อรอนงค์ แจ่มผล (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 453 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ มาตรฐานเจตคติ ของ ไคร์ท์ (John O Crites) แบบสำรวจความสนใจในอาชีพของ Andrew Kobal, J. Wayne Wrigthstone and Karl R. Kunze และแบบสำรวจการตัดสินใจเลือกอาชีพซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพและการตัดสินใจเลือก อาชีพ

อนงค์ สกุลคู (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจำแนกตามตัวแปรด้าน เพศ ระดับชั้นเรียน ระดับสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อาชีพของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดาและระดับรายได้ของบิดามารดา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จำนวน 902 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 828 คน ผลการสำรวจแสดง ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความสนใจใน หมวดอาชีพวิชาชีพวิชาการมากที่สุด และนักเรียนที่มีระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดาและระดับรายได้ของบิดามารดาในระดับต่ำ ปานกลางและสูง สนใจใน อาชีพหมวดวิชาชีพวิชาการมากที่สุด นอกจากนี้ไม่ว่าบิดามารดาของนักเรียนจะประกอบอาชีพใน หมวดวิชาชีพใดก็ตาม นักเรียนได้ให้ความสนใจในอาชีพหมวดวิชาชีพวิชาการมากที่สุดเช่นกัน

คอร์แมน (Korman. 1967:65-67) ได้ศึกษาบทบาทของมโนภาพแห่งตนและความชอบ ทางด้านอาชีพ โดยศึกษากับนักศึกษาระดับวิทยาลัย จำนวน 126 คน เพื่อวัดการยกย่องตนเอง พบว่า ผู้ที่ยกย่องตนเองสูงจะใช้มโนภาพแห่งตนเองผ่านการเลือกอาชีพได้มากกว่าผู้ที่ยกย่อง ตนเองต่ำและผลการศึกษายังพบว่า ผู้ที่ยกย่องตนเองสูงจะแสวงหางานที่ต้องการความสามารถ สูงด้วย

ซิกเลอร์ (Ziegler, 1970:133-136) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและความคิดรวบยอดในเรื่องอาชีพนั้น ๆ กับความสนใจในอาชีพของนักศึกษาชายระดับวิทยาลัยพบว่า นักศึกษาจะบรรยายความคิดรวบยอดในงานอาชีพที่เขาชอบมากที่สุด คล้ายคลึงกับตนมากกว่าชนิดของบุคคลในงานอาชีพที่เขาชอบน้อยที่สุด แสดงว่า บุคคลจะเลือกชอบอาชีพใด อาชีพหนึ่งตามความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองนั้น คือ มีความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและการเลือกชอบอาชีพของบุคคล

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆข้างต้น สรุปได้ว่า จากงานวิจัยที่ได้ศึกษามามีตัวแปรหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในอาชีพ ไม่ว่าจะเป็น เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของบิดามารดา มโนภาพแห่งตนและการตระหนักรู้ในอาชีพและอื่น ๆ ซึ่งในยุคสมัยที่เปลี่ยนไปมีภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงมากมาย ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาว่า ปัจจุบันมีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการให้การแนะนำและแนะแนวด้านอาชีพต่อไป

5. โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

1. วิชาบังคับ จำนวน 57 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่รายวิชาดังต่อไปนี้

1.1 วิชาบังคับแกน จำนวน 39 หน่วยการเรียนรู้

ภาษาไทย	12 หน่วยการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	9 หน่วยการเรียนรู้
คณิตศาสตร์	6 หน่วยการเรียนรู้
สังคมศึกษา	6 หน่วยการเรียนรู้
พลานามัย	3 หน่วยการเรียนรู้
ศิลปศึกษา	3 หน่วยการเรียนรู้

1.2 วิชาบังคับเลือก จำนวน 18 หน่วยการเรียนรู้

สังคมศึกษา	6 หน่วยการเรียนรู้
พลานามัย	6 หน่วยการเรียนรู้
การงาน	6 หน่วยการเรียนรู้

2. วิชาเลือกเสรี จำนวน 33 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 กลุ่มวิชาภาษา

ภาษาไทย

ภาษาต่างประเทศ

2.2 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์

คณิตศาสตร์

2.3 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา

2.4 กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ

พลานามัย

ศิลปศึกษา

2.5 กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ

อาชีพ

3. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถาน

ศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือ กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้นำเพ็ญ
ประโยชน์ จำนวน 1 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาคและกิจกรรมอื่นๆ อีก 1 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.2 กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน
1 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน จำนวนจำนวน 2 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาค

5. สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ มีความ
สัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของนักเรียน

2. มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ประการ ที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม 6 จำนวน 15 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 125 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 4,880 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม 6 ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) ได้ห้องเรียน 12 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 510 คน ด้วยความเชื่อมั่น 95% (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 297; อ้างอิงมาจาก Yamane. 1967 : 886) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งโรงเรียนออกตามขนาดโรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวน 2 โรงเรียน มีห้องเรียนจำนวน 22 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 946 คน โรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวน 6 โรงเรียน มีห้องเรียนจำนวน 63 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 2,581 คน และโรงเรียนขนาดกลางมีจำนวน 7 โรงเรียน มีห้องเรียนจำนวน 40 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 1,353 คน ทำการสุ่มโรงเรียน 50% ของทุกขนาด ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวน 1 โรงเรียน มีห้องเรียนจำนวน 12 ห้อง โรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวน 3 โรงเรียน มีห้องเรียนจำนวน 34 ห้อง และโรงเรียนขนาดกลางมีจำนวน 3 โรงเรียน มีห้องเรียนจำนวน 20 ห้อง

ขั้นที่ 2 สุ่มห้องเรียนจากทุกขนาดโรงเรียน โดยทำการสุ่มห้องเรียน 20% ของทุกขนาด ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนห้องเรียน 12 ห้อง สุ่มมาได้ 2 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 104 คน โรงเรียนขนาดใหญ่มีห้องเรียนจำนวน 34 ห้อง สุ่มมาได้ 6 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 264 คน โรงเรียนขนาดกลางมีห้องเรียนจำนวน 20 ห้องเรียน สุ่มมาได้ 4 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 142 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
ขนาดใหญ่พิเศษ		
1. ทวีธาภิเศก	2	104
ขนาดใหญ่		
1. สตรีวัดระฆัง	2	90
2. ชีโนรสวิทยาลัย	2	88
3. สุวรรณารามวิทยาคม	2	86
ขนาดกลาง		
1. มหรรณพาราม	2	56
2. วัดปากน้ำวิทยาคม	1	45
3. วัดบวรมงคล	1	41
รวม	12	510

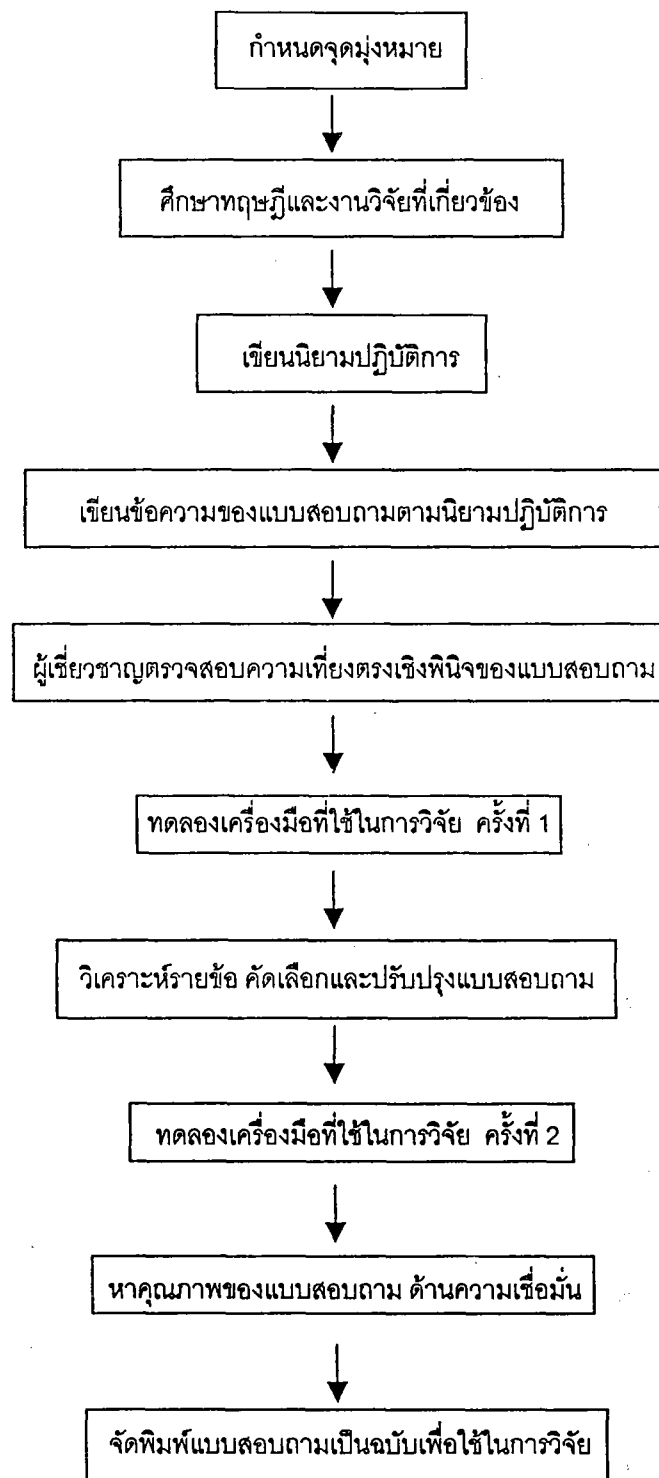
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มี จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน จำนวน 30 ข้อ
2. แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ จำนวน 50 ข้อ
3. แบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ จำนวน 20 ข้อ

วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างเครื่องมือซึ่งได้แก่ แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ มีขั้นตอนการสร้างดังแสดงในภาพประกอบ 3

การสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพและความสนใจในอาชีพ
ด้านธุรกิจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามภาพประกอบข้างต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน (Self-Concept) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนของนักเรียน

2.2 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในอาชีพ (Awareness) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียน

2.3 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ความสนใจในอาชีพธุรกิจของนักเรียน

3. เขียนนิยามปฏิบัติการของมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพและความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนของนักเรียน แบบสอบถามวัดการตระหนักรู้ในอาชีพของนักเรียน และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของนักเรียน

4. เขียนข้อคำถามตามนิยามปฏิบัติการที่กำหนดไว้ โดยสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน จำนวน 45 ข้อ แบบสอบถามวัดการตระหนักรู้ในอาชีพ จำนวน 75 ข้อ และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพธุรกิจ จำนวน 40 ข้อ

5. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยนำข้อคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) โดยกำหนดให้คะแนน 1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรงกับนิยาม ให้คะแนน -1 เมื่อข้อคำถามไม่ตรงกับนิยามและให้ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าตรงกับนิยาม แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จากการวิจัยพบว่าค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1.00 และได้แบบสอบถามมโนภาพแห่งตนที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 40 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00 แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 69 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00 แบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 31 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00 (รายละเอียดในภาคผนวก)

6. ทดลองครั้งที่ 1 นำแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนจำนวน 40 ข้อ แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพจำนวน 69 ข้อและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจจำนวน 31 ข้อ

ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

7. นำผลการทดลองครั้งที่ 1 มาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของข้อความรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ แล้ววิเคราะห์ด้วย t-test เพื่อคัดเลือกข้อความในแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ โดยคัดเลือกข้อความที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนมีค่า t อยู่ระหว่าง -1.262 ถึง 8.241 แล้วคัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ไว้ จำนวน 30 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 3.410 ถึง 8.241 แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพมีค่า t ระหว่าง 0 ถึง 7.847 คัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ไว้ จำนวน 50 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 3.046 ถึง 7.847 และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ มีค่า t ระหว่าง 2.473 ถึง 9.371 คัดเลือกข้อที่ผ่านเกณฑ์ไว้ จำนวน 20 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 6.009 ถึง 9.371 (รายละเอียดในภาคผนวก)

8. ทดลองครั้งที่ 2 โดยนำแบบสอบถามที่คัดเลือกและปรับปรุง จากการทดลองครั้งที่ 1 แบบสอบถามมโนภาพแห่งตนจำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพจำนวน 50 ข้อ และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจจำนวน 20 ข้อ ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน และหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach, 1951) ในการหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ได้ค่าความเชื่อมั่น .8350 , .8261 และ .8620 ตามลำดับ

9. จัดทำแบบสอบถามเป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถาม

สำหรับข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากทางโรงเรียน

1. ตัวอย่างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน (Self-Concept) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน โดยเขียนเป็นประโยคบอกเล่าที่แสดงความคิดเห็นต่อตนเอง ทั้งทางบวกและลบ เกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านสติปัญญา

1.2 ด้านสังคม

1.3 ด้านอารมณ์

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้และพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วตอบคำถามตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเลือก

ด้านสติปัญญา

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	จริงปาน กลาง	ค่อนข้าง เท็จ	เท็จ
0	ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าทำการบ้าน คณิตศาสตร์ได้ถูกหมด		√			
00	ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าอ่านหนังสือได้เร็ว	√				

ด้านสังคม

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	จริงปาน กลาง	ค่อนข้าง เท็จ	เท็จ
0	ข้าพเจ้าสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย			√		
00	ข้าพเจ้าได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน		√			

ด้านอารมณ์

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	จริงปาน กลาง	ค่อนข้าง เท็จ	เท็จ
0	ข้าพเจ้าเป็นคนร่าเริง		√			
00	ข้าพเจ้าเป็นคนโกรธง่าย				√	

การให้คะแนน โดย

ตอบจริง 5 คะแนน

ตอบค่อนข้างจริง 4 คะแนน

ตอบจริงปานกลาง 3 คะแนน

ตอบค่อนข้างเท็จ 2 คะแนน

ตอบเท็จ 1 คะแนน

และถ้าเป็นข้อความเชิงนิเสธ ก็ให้คะแนนตรงกันข้าม

การแปลความหมาย

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 1.00 – 1.49 นักเรียนมีความเห็นมโนภาพแห่งตนอยู่ในระดับน้อยมาก

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 1.50 – 2.49 นักเรียนมีความเห็นมโนภาพแห่งตนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 2.50 – 3.49 นักเรียนมีความเห็นมโนภาพแห่งตนอยู่ในระดับปานกลาง

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 3.50 – 4.49 นักเรียนมีความเห็นมโนภาพแห่งตนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 4.50 – 5.00 นักเรียนมีความเห็นมโนภาพแห่งตนอยู่ในระดับมาก

2. ตัวอย่างแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ เขียนเป็นประโยคข้อความที่แสดงถึงการตระหนักรู้ในอาชีพทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสภาพครอบครัว ด้านชุมชนสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านเพศ และด้านสภาพร่างกาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้และพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วตอบคำถามตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเลือก

ด้านสภาพครอบครัว

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
0	ข้าพเจ้าเรียนรู้เรื่องงานที่ดีจากพ่อแม่		✓			
00	อาชีพพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพของข้าพเจ้า				✓	

ด้านชุมชนสิ่งแวดล้อม

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
0	การพูดคุยในกลุ่มเพื่อนมีส่วนให้ข้าพเจ้าได้รู้จักงานที่ดี		✓			
00	ข้าพเจ้าควรรู้ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในชุมชนของข้าพเจ้า ซึ่งจะช่วยให้ข้าพเจ้าหางานที่ดีได้			✓		

ด้านการศึกษา

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
0	ผู้ที่มีการศึกษาสูงเป็นผู้ที่สามารถมีงานอย่างหนึ่งอย่างใดทำเป็นอาชีพได้ดี	✓				
00	ข้าพเจ้าควรมีความรู้พิเศษหลาย ๆ อย่าง จึงจะสามารถหางานที่ดีได้	✓				

ด้านเพศ

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
0	งานเลขานุการเป็นงานที่เหมาะสม สำหรับผู้หญิง		✓			
00	ผู้ชายและผู้หญิงต่างมีความปรารถนาที่ จะได้งานที่ดีทำ	✓				

ด้านสภาพร่างกาย

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
0	การที่บุคคลมีสุขภาพดี มีส่วนช่วยให้ เขาได้งานที่ดี			✓		
00	คนผอมไม่เหมาะกับอาชีพที่ต้องใช้ แรงงานมาก		✓			

การให้คะแนน โดย

เห็นด้วยมากที่สุด 5 คะแนน

เห็นด้วยมาก 4 คะแนน

เห็นด้วยปานกลาง 3 คะแนน

เห็นด้วยน้อย 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วย 1 คะแนน

และถ้าเป็นข้อความเชิงนิเสธ ก็ให้คะแนนตรงกันข้าม

การแปลความหมาย

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 1.00 – 1.49 นักเรียนมีการตระหนักรู้ในอาชีพอยู่ในระดับน้อยมาก

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 1.50 – 2.49 นักเรียนมีการตระหนักรู้ในอาชีพอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 2.50 – 3.49 นักเรียนมีการตระหนักรู้ในอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 3.50 – 4.49 นักเรียนมีการตระหนักรู้ในอาชีพอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 4.50 – 5.00 นักเรียนมีการตระหนักรู้ในอาชีพอยู่ในระดับมาก

3. ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้และพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วตอบคำถามตามความเป็นจริง โดยกาเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องว่างที่ท่านเลือก

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ชอบ มากที่สุด	ชอบมาก	ไม่แน่ใจ	ชอบน้อย	ชอบน้อย ที่สุด
0	ติดตามข่าวสารด้านเศรษฐกิจการเงิน			☒		
00	ช่วยเก็บข้อมูลวิจัยการตลาด		☒			

การให้คะแนน โดย

ชอบมากที่สุด 5 คะแนน

ชอบมาก 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ 3 คะแนน

ค่อนข้างชอบ 2 คะแนน

ชอบน้อยที่สุด 1 คะแนน

การแปลความหมาย

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 1.00 – 1.49 นักเรียนมีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอยู่ในระดับน้อยมาก

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 1.50 – 2.49 นักเรียนมีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 2.50 – 3.49 นักเรียนมีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอยู่ในระดับปานกลาง

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 3.50 – 4.49 นักเรียนมีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ถ้าคะแนนอยู่ในระดับ 4.50 – 5.00 นักเรียนมีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพธุรกิจไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดวันเวลาและสถานที่ ที่ทำการสอบ
2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง
3. วางแผนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาของแต่ละโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในสัปดาห์ที่ 4 ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543
4. ชี้แจงให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบวัตถุประสงค์ของการสอบ วิธีการตอบแบบสอบถามและขอความร่วมมือในการสอบ เพื่อให้ได้ผลตามความเป็นจริง
5. คัดลอกเกรดเฉลี่ยนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จากงานทะเบียนของโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
6. ตรวจให้คะแนนและนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าสถิติ และทดสอบสมมติฐาน

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพธุรกิจตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
2. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพธุรกิจตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
4. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณและการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
5. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ของตัวแปรที่วัดได้จากแบบสอบถาม และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับนิยามที่ระบุไว้ โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2539 : 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$$\frac{\sum R}{N} \quad \text{แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน}$$

$$N \quad \text{แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

1.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจรายชื่อของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนและแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามวัดความสนใจในอาชีพธุรกิจ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ t-test แบบเทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2540:246 ; อ้างอิงมาจาก Edwards. 1957:152-154)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{N_H} + \frac{S_L^2}{N_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
	$\bar{X}_H$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ
	N_H	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูง
	N_L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มต่ำ

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพธุรกิจ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539:218)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนจากแบบสอบถามทั้งฉบับ

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

2. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ $\bar{X}$, S.D., C.V.

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน (C.V.) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2531 : 117)

$$C.V. = \frac{S.D.}{\bar{X}} \times 100$$

เมื่อ C.V. แทน สัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนน
 S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

2.3 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยใช้สูตรของ เพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2540 : 173)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนน Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกคู่

2.4 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2540 : 331)

$$R^2_{y.123 \dots n} = \sum \beta_i r_{x_i y}$$

เมื่อ $R_{y.123 \dots n}$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง n กับตัวแปรตาม

β_i แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$r_{x_i y}$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X_i) กับตัวแปร (Y)

2.5 ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2540 : 332)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1-R^2) / (N - k - 1)}$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)

R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

2.6 ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score weight : b) คำนวณได้จากสูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2540:346)

$$b_i = \frac{\beta_i \cdot s_y}{s_i}$$

เมื่อ b_i แทน ค่า Score weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ i

β_i แทน ค่า Beta weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ i

S_i แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรอิสระตัวที่ i
 S_y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากคะแนนตัวแปรตาม

2.7 สูตรทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้ t-test (ล้วน สายยศและ
 อังคณา สายยศ. 2540 : 344)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{b_i}}$$

เมื่อ t_i แทน ค่าการแจกแจงแบบที ของค่าน้ำหนักความสำคัญตัวที่ i
 b_i แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญตัวที่ i ในรูปคะแนนดิบ
 SE_{b_i} แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของค่าน้ำหนักความ
 สำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the
 Social Sciences) (SPSS. 1985 : 167-171)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการเสนอผลการวิจัยดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
C.V.	แทน	สัมประสิทธิ์การกระจาย
X_1	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
X_2	แทน	มโนภาพแห่งตน
X_3	แทน	การตระหนักรู้ในอาชีพ
Y	แทน	ความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ
B	แทน	น้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ความแปรปรวนของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
F	แทน	ค่าสถิติแจกแจงแบบ F (F – distribution)
a	แทน	ค่าคงที่ (constant)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลเป็นลำดับดังนี้

1. สถิติพื้นฐานของคะแนนแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ
2. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

3. น้ำหนักความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ ที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนตามแบบการวิจัยที่ได้กำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

1. สถิติของคะแนนแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ แบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังในตาราง 2

ตาราง 2 สถิติพื้นฐานของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

ตัวแปร	k	$\bar{X}$	S.D.	CV	$\bar{X}$ เฉลี่ย	ระดับ
X_1	-	2.38	0.58	0.244	-	ปานกลาง
X_2	30	100.59	18.16	0.181	3.35	ปานกลาง
X_3	50	172.95	17.20	0.100	3.46	ปานกลาง
Y	20	55.50	12.87	0.232	2.75	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 0.244 เมื่อพิจารณาผลการตอบแบบสอบถามแต่ละฉบับ ปรากฏว่าคะแนนรวมในการตอบแบบสอบถามมโนภาพแห่งตนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 100.59 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 18.16 มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 0.181 และอยู่ในระดับปานกลาง (ระดับเฉลี่ย = 3.35) แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 172.95 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.20 มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 0.100 และอยู่ในระดับปานกลาง (ระดับเฉลี่ย = 3.46) แบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55.50 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.87 มีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับ 0.232 และอยู่ในระดับปานกลาง (ระดับเฉลี่ย = 2.75)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ใน

อาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน
การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	Y
X ₁	1.000	.158**	.050	-.076*
X ₂		1.000	.203**	.167**
X ₃			1.000	.179**
Y				1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น 3 ตัว คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X₁) มโนภาพแห่งตน (X₂) การตระหนักรู้ในอาชีพ (X₃) มีความสัมพันธ์ทางบวก โดยสหสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน (X₂) กับการตระหนักรู้ในอาชีพ (X₃) มีค่าสูงสุด คือ .203 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X₁) กับมโนภาพแห่งตน (X₂) มีค่ารองลงมา คือ .158 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนสหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X₁) กับการตระหนักรู้ในอาชีพ (X₃) มีค่า .050 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพกับตัวแปรตาม คือ ความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ พบว่าการตระหนักรู้ในอาชีพมีค่าสหสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจสูงสุด .179 รองลงมาคือสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตน มีค่าเท่ากับ .167 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเป็นลบ เท่ากับ -.076 แต่ค่าสหสัมพันธ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจและน้ำหนักความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

ตัวแปร	B	SE _b	t
X ₁	-2.375	.960	-2.473**
X ₂	.109	.032	3.447**
X ₃	.115	.033	3.483**
a = 30.397 R = .248 R ² = .061 F = 11.013**			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .248 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรปรวนร่วมกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ 6.1% น้ำหนักความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ -2.375 , .109 และ .115 ตามลำดับ โดยที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 510 คน จาก 12 ห้องเรียน ใน 7 โรงเรียน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามนิยาม จำนวน 30 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .8350 มีค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 3.410 ถึง 8.241
3. แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามนิยาม จำนวน 50 ข้อและหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .8261 มีค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 3.040 ถึง 7.847
4. แบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยาม จำนวน 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .8620 มีค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 6.009 ถึง 9.371

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ และแบบสอบถามความสนใจในอาชีพธุรกิจไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดวันเวลาและสถานที่ ที่ทำการสอบ
2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง
3. วางแผนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาของแต่ละโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในสัปดาห์ที่ 4 ของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543
4. ชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทราบวัตถุประสงค์ของการสอบ วิธีการตอบแบบสอบถามและขอความร่วมมือในการสอบ เพื่อให้ได้ผลตามความเป็นจริง
5. คัดลอกเกรดเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จากงานทะเบียนของโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
6. ตรวจให้คะแนนและนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าสถิติ และทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลเป็นลำดับดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพและแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ
2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
3. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า คะแนนจากการตอบแบบสอบถามรายข้อของนักเรียนด้านมโนภาพแห่งตน ด้านการตระหนักรู้ในอาชีพและด้านความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ มีค่าเท่ากับ 3.35 3.46 และ 2.75 ตามลำดับ แสดงว่า นักเรียนโดยเฉลี่ยมีมโนภาพแห่งตน มีการตระหนักรู้ในอาชีพและมีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ อยู่ในระดับปานกลาง
2. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน

การตระหนักรู้ในอาชีพ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .050 ถึง .203 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจมีค่าต่ำสุดและเป็นลบ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ มีค่าเท่ากับ $-.076$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าสูงสุดระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพด้านธุรกิจกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ คือ การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ซึ่งมีค่าเท่ากับ $.179$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ กับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ มีค่าเท่ากับ $.248$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การหาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตนและการตระหนักรู้ในอาชีพร่วมกันส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจได้ ร้อยละ 6.1 สำหรับน้ำหนักความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ มีค่าเท่ากับ -2.375 $.109$ และ $.115$ ตามลำดับ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน พบว่า นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉลี่ยมีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนเหล่านี้ไม่ได้สนใจในวิชาชีพธุรกิจสูงนักและมีมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพและผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้นค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นทั้ง 3 คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตนและการตระหนักรู้ในอาชีพ มีค่าอยู่ระหว่าง $.05 - .203$ ซึ่งค่อนข้างต่ำ แสดงว่าตัวแปรทั้ง 3 มีความแปรปรวนร่วมกันน้อยเหมาะที่จะเป็นตัวทำนายตัวแปรตาม แต่เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม คือ ความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจแล้วพบว่าค่าสหสัมพันธ์ก็ต่ำเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ มีค่าเป็นลบ ($r = -.076$) และค่าสหสัมพันธ์สูงสุดมีค่าเพียง $.179$ (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ) ซึ่งแสดงว่า

การตระหนักรู้ในอาชีพเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจมากกว่ามโนภาพ
แห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในอาชีพด้าน
ธุรกิจ มีค่าเท่ากับ .248 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยเหล่านี้
วัดรวมกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจได้ร้อยละ 6.1 ซึ่งมีค่าต่ำ อย่างไรก็ตามน้ำหนัก
ความสำคัญของมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพส่งผลทางบวกต่อความสนใจในอาชีพ
ด้านธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนน้ำหนักความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนส่งผลทางลบต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษานักเรียนในกรุงเทพมหานครทั่วไป ไม่ได้ศึกษา
เฉพาะกลุ่มที่สนใจในอาชีพธุรกิจหรือนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาชีพด้านธุรกิจและผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนมีน้ำหนักความสำคัญเป็นลบ ทำให้พิจารณาได้ว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงไม่มี
ความสนใจในอาชีพธุรกิจสูง แต่ตรงกันข้ามกับมีความสนใจในอาชีพธุรกิจต่ำ แต่อาจจะสนใจ
เลือกแผนการเรียนสายสามัญมากกว่าเลือกเรียนสายวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาครั้งนี้ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักรู้กับความสนใจในอาชีพด้าน
ธุรกิจสูงที่สุด แสดงว่า การตระหนักรู้ในอาชีพมีความสำคัญต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ
สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมโนภาพแห่งตน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวอาชีพ
2. แม้ว่าค่าสหสัมพันธ์จากการศึกษาครั้งนี้จะมีนัยสำคัญทางสถิติแต่มีค่าไม่สูงนัก
อันเนื่องมาจากนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจอยู่ในระดับสูง แต่มี
ข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสนใจในอาชีพด้าน
ธุรกิจ ซึ่งหมายความว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ไม่สนใจที่จะเรียนทางด้านธุรกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้เกิดปัญหาว่า หากผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะนักเรียนที่มี
ความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจสูงผลการศึกษาจะเป็นอย่างไร ดังนั้นควรทำการศึกษาซ้ำ โดยเลือก
ศึกษากับนักเรียนผู้ที่สนใจในอาชีพด้านธุรกิจสูงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตนและ
การตระหนักรู้ในอาชีพจะส่งผลต่อความสนใจในอาชีพอย่างไร และเพื่อให้ผลการศึกษาละเอียดยิ่ง
ขึ้นควรศึกษามโนภาพแห่งตนและการตระหนักรู้ในอาชีพแต่ละด้านว่าจะส่งผลต่อความสนใจใน
อาชีพด้านธุรกิจอย่างไร

2. ควรมีการวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยด้านต่างๆที่สัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพธุรกิจเพิ่มขึ้น เช่น อายุ เพศ อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง ระดับชั้นการศึกษาของผู้ปกครอง และอื่นๆ

3. ควรทำการศึกษาปัจจัยต่างๆที่สัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพอื่นๆที่นักเรียนสนใจเพื่อให้ครู อาจารย์ผู้สอนหรืออาจารย์แนะแนวใช้เป็นแนวทางประกอบการแนะนำนักเรียนด้านการเลือกแผนการเรียน ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางประกอบในการส่งเสริมการจัดแผนการเรียนในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพฯ : พัฒนาหลักสูตร, 2540.
- จำเนียร ชวงโชติ. จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.
- นิภา แนวบุญเนียร. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- นิภา วัธนเวคิน. การสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.
- นันทิกา แยมสรवल. การศึกษาสถานภาพครอบครัวที่สัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนและพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- เบญจมาศ โพธิ์น้อย. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ พฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชนบทระดับตำบล ในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531. อัดสำเนา.
- ประสาร ทิพย์ธารา. คู่มือประกอบการศึกษาจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2521.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. เอกสารประกอบการสอนแนะแนว 515 ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- พรณทิพย์ เมกะนันท์. "อัตมโนภาพ," ประมวลบทความทางจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2517.

- รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์. การวัดทัศนคติเบื้องต้น. กรุงเทพฯ ฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2533.
- รุ่งนภา ทิมะ. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ ความเชื่อมั่นอำนาจภายในตน-นอกตนและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ. "เทคนิคการเขียนข้อสอบวัดความสนใจ," วารสารการวัดผลการศึกษา. 13(39) : 33-38 ; มกราคม-เมษายน 2535.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.
- _____. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น, 2539.
- _____. สถิติวิทยาทางการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น, 2540.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. การแนะแนวในโรงเรียน. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2512.
- _____. การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ ฯ : ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- วัฒนาพร จันทรพรม. ผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจอาชีพช่างเสริมสวยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองท่มโนนหาดวิทยา อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- ศิริบุรณ์ ศรีท้านนท์. อัตมโนภาพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527. อัดสำเนา.
- สมศรี จัตราวัฒนา. การสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. การแนะแนวอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529.
- ลำเจิง บุญเรืองรัตน์. "การวัดทัศนคติและความสนใจ," วารสารการวัดผลการศึกษา. 3(2) : 8 ; กันยายน-ธันวาคม 2524.
- อนงค์ สกุลคู. การสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

- อรอนงค์ แจ่มผล. ความสัมพันธ์ระหว่างกันของวุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ
สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพ ศิริพิพัฒน์. "ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง," ครูศาสตร์. 2(3) : 5-6.
- Ausubel, David P. and Floyed G. Robinson. School learning. New York : Holt,
 Rinehart and Winston, Inc., 1969.
- Burns, R.B. The Self-Concept Theory, Measurement, Development and Behavior.
 New York : Longman, Inc., 1979.
- Combs, Arther W. and Donald Snygg. Individual Behavior. Rev.ed. New York : Harper,
 1959.
- Crites, J.O. Vocational Psychology. New York : McGraw-Hill, Co., 1969.
- Lawrence, Currie E. "An Index of Vocational Awareness," The Vocational Guidance
Quarterly. 23 : 347-353 ; June, 1975.
- _____. "Vocational Awareness, Vocational Development, and Vocational Responses in
 Adolescence of Divergent Ethnic, Educational, and Socio-Economic
 Backgrounds," Dissertation Abstracts International. 34 : 7119A ; June, 1974.
- Dickens, Alice Moss. " Career Awareness : An Investigation of Career Awareness of
 Inner – City Students in Structured and Conventional Programs," Dissertation
Abstracts International. 2502 – A. ; 1984.
- Dinkmeyer, Don O. Child Development : The Emerging Self. New Delhi, Prentice –Hall
 India Private Limited, 1965.
- Eysenck, H.J. et al. Encyclopedia of Psychology. London : Search Press Limited, 1972.
- Freeland, Franklin Ross. " A Career Awareness Instructional Program of Realistic
 Occupational Opportunities and Its Effect on Navajo High School Seniors,"
Dissertation Abstracts International. 36 : 1941-A ; October, 1975.
- Gale, Raymon F. Development Behavior : A Humanistic Approach. The McMillian
 Company, 1969.

- Ginzberg, E. et al. Occupational Choice : An Approach to A General Theory. New York : Columbia University Press, 1967.
- Ginzberg, Eli. The Development of Human Resources. Second Edition. New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1966.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : McGraw – Hill Book Co., 1973.
- Hoppock, Robert . Occupational Information . New York : McGraw – Hill , 1957.
- Holland, John L. The Psychology of Vocation Choice : A Theory of personality Types and Model Environments. Mass : Blaisdell publishing Co., Inc., 1966.
- _____. "Explorations of the Theory of Vocational Choice : VIA Longitudinal Study Using a Sample of Typical College Students," Journal of Applied Psychology. 52 : 1-37 ; 1968.
- _____. "A Theory of Vocational Choice," Journal of Counseling Psychology. 6 : 35-45 ; 1959.
- _____. "Make Vocational Choices," A Theory of Careers. New Jersey : Prentice-Hall, 1973.
- _____. Manual of Self Directed Search. California : Counseling Press, 1979.
- Hurlock, Elizabeth B. Personality Development . New York : McGraw – Hill Book Company, Inc., 1974.
- _____. Child Development . New York : McGraw – Hill Book Company, Inc., 1978.
- Jersild, Arthur T. The Psychology of Adolescence .New York : McMillan Company , Inc., 1963.
- Kando, Thomas M. Social Interaction . New York : The C.V. Mosley Company , St.Louis , 1977.
- Kendler, Howard H. Basic Psychology . New York : Appleton Century Grafts , 1963.
- Kerlinger, F.N., and E.J. Pedhazur. Multiple Regression in Behavioral Research. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1973.
- Korman, A. K. " Self – Esteem as Moderator of the Relationship between Self – Perceived Abilities and Vocational choice," Journal of Applied Psychology. 15 : 65 – 67 ; April, 1967.

- Mehrens, William A. and Lehmann, Irvin J. Standardized Tests in Education. Holt, Rinehart and Winston, 1969.
- Nash, Judith Marguerite. "An Investigation of the Effects of A Career Awareness Program at the Elementary School level, 2 – 6," Dissertation Abstracts International. 39 : 2052-A ; October, 1978.
- Nunnally, Jum C., Jr. Test and Measurement . New York : McGraw – Hill ,1959.
- O' Hara, R.P. and Tiedeman D.V. Vocational Self – Concept in Adolescence. Journal of Counseling Psychology. 1959.
- Piers, Ellen V. and Dale E. Harris. "Age and Other Correlates of Self-Concept in Children," Journal of Educational Psychology. 55 : 2 ; April, 1964.
- Raimy, V.C. "Self – Reference in Counseling Interviews," Journal of consult Psychols. 12 : 153 –156 ; 1948.
- Rogers, Carl R. Client – Centered Therapy . Boston : Houghton Mifflin Co ., 1951.
- SPSS Inc. SPSS Statistical Algorithms. New York. SPSS Inc., 1985.
- Strong, Edward Kellogg. Jr. Vocational interests of men and women. London : Oxford University Press, 1963.
- Super, Donald E. The Psychology of Career. New York : Harper and Row Publishers, 1957.
- Thomson, John F. Foundation of Vocational Education. : Eaglewood Cliffs, Prentice Hall, New Jersey : 1973.
- Thorndike, Robert J. and Elizabeth P. Hagen Measurement and Evaluation in Psychology and Education. 4th ed. Sidney : John Wiley and Sons, 1977.
- Tolbert, E.L. Counseling for Career Development. Boston : Houghton Mifflin Co., 1974.
- Wolman, Benjamin B. Dictionary of Behavior Science. New York : McMillan Company , 1973.
- Weinroth, Ralph. "A Development Study of Vocational Interest Patterns of Adolescent Girls Age Thirteen to Eighteen ," Dissertation Abstracts International. 35 :1453 – A ; September, 1974.

Ziegler, Danial J. " Self Concept , Occupation Member Concept and Occupational Interest Area Relationship in Male College Students ," Journal of Counseling Psychology . 17 (2) : 123 – 126 ; February , 1970.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าอำนาจจำแนก (t) ของเครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 5 แสดงค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามในภาพแห่งตน

ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC	ข้อที่ทดลอง ใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC	ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC
1	1	1.0	16	14	1.0	31		0.6
2	2	1.0	17	15	1.0	32		0.6
3		0.6	18		0.6	33		0.6
4		0.6	19		0.6	34	27	0.8
5	3	0.8	20	16	1.0	35	28	0.8
6	4	1.0	21	17	1.0	36		0.6
7	5	0.8	22	18	1.0	37	29	1.0
8	6	1.0	23	19	0.8	38	30	0.8
9	7	0.8	24	20	1.0	39		0.6
10	8	1.0	25	21	1.0	40		0.6
11	9	1.0	26	22	0.8			
12	10	1.0	27	23	0.8			
13	11	0.8	28	24	0.8			
14	12	0.8	29	25	0.6			
15	13	0.8	30	26	0.8			

ตาราง 6 แสดงค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ

ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC	ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC	ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC	ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC
1		0.6	21	16	0.6	41		0.6	61	44	1.0
2		0.6	22	17	0.8	42		0.6	62	45	0.6
3	1	1.0	23		0.6	43	31	0.8	63		0.6
4		0.6	24	18	1.0	44	32	1.0	64	46	1.0
5	2	0.6	25	19	0.8	45	33	1.0	65	47	0.8
6	3	1.0	26	20	0.6	46	34	1.0	66		0.6
7	4	1.0	27		0.6	47	35	1.0	67	48	0.8
8	5	0.6	28	21	0.6	48	36	1.0	68	49	1.0
9	6	0.8	29		0.6	49	37	1.0	69	50	0.8
10	7	0.8	30		0.6	50	38	1.0			
11	8	1.0	31	22	1.0	51		0.6			
12	9	1.0	32	23	1.0	52		0.6			
13	10	1.0	33	24	0.6	53	39	1.0			
14		0.6	34	25	0.6	54		0.6			
15	11	0.8	35	26	0.6	55	40	1.0			
16	12	1.0	36	27	1.0	56	41	0.8			
17	13	1.0	37	28	0.8	57	42	1.0			
18	14	1.0	38	29	1.0	58		0.6			
19	15	0.6	39	30	1.0	59	43	0.6			
20		0.6	40		0.6	60		0.6			

ตาราง 7 แสดงค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC	ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC	ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC	ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	IOC
1	1	1.0	11	8	0.8	21	14	1.0	31	20	0.8
2	2	1.0	12	9	1.0	22		0.6			
3	3	1.0	13		0.6	23	15	1.0			
4	4	1.0	14	10	1.0	24		0.6			
5		0.6	15		0.8	25		0.6			
6	5	1.0	16	11	1.0	26		0.6			
7	6	1.0	17	12	1.0	27	16	1.0			
8		0.6	18	13	1.0	28	17	1.0			
9		0.6	19		0.6	29	18	1.0			
10	7	1.0	20		0.6	30	19	1.0			

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน

ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	t	การ คัดเลือก
1		0.696	ตัดทิ้ง
2	1	8.241**	นำไปใช้
3	2	4.670**	นำไปใช้
4		1.936*	ตัดทิ้ง
5	3	3.953**	นำไปใช้
6	4	5.798**	นำไปใช้
7	5	4.098**	นำไปใช้
8	6	4.052**	นำไปใช้
9	7	6.879**	นำไปใช้
10	8	3.857**	นำไปใช้
11	9	7.293**	นำไปใช้
12	10	5.427**	นำไปใช้
13		1.350	ตัดทิ้ง
14	11	3.735**	นำไปใช้
15	12	7.384**	นำไปใช้
16		2.506*	ตัดทิ้ง
17	13	3.495**	นำไปใช้
18	14	3.410**	นำไปใช้
19	15	4.552**	นำไปใช้
20	16	4.137**	นำไปใช้

ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	t	การ คัดเลือก
21	17	5.138**	นำไปใช้
22	18	5.332**	นำไปใช้
23		2.866*	ตัดทิ้ง
24	19	4.609**	นำไปใช้
25	20	5.190**	นำไปใช้
26		0.972	ตัดทิ้ง
27	21	3.615**	นำไปใช้
28	22	3.839**	นำไปใช้
29		3.216**	ตัดทิ้ง
30	23	4.272**	นำไปใช้
31	24	5.108**	นำไปใช้
32		0.618	ตัดทิ้ง
33		1.252	ตัดทิ้ง
34	25	3.491**	นำไปใช้
35	26	4.537**	นำไปใช้
36		-1.262	ตัดทิ้ง
37	27	3.945**	นำไปใช้
38	28	5.461**	นำไปใช้
39	29	5.858**	นำไปใช้
40	30	4.792**	นำไปใช้

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ

ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	t	การ คัดเลือก
1	1	5.424**	นำไปใช้
2		1.685	ตัดทิ้ง
3		2.097*	ตัดทิ้ง
4	2	4.899**	นำไปใช้
5	3	3.583**	นำไปใช้
6		2.702**	ตัดทิ้ง
7	4	6.747**	นำไปใช้
8	5	5.126**	นำไปใช้
9		0	ตัดทิ้ง
10	6	4.632**	นำไปใช้
11	7	5.205**	นำไปใช้
12	8	4.027**	นำไปใช้
13	9	6.040**	นำไปใช้
14	10	3.956**	นำไปใช้
15		1.991*	ตัดทิ้ง
16		2.198**	ตัดทิ้ง
17		1.794*	ตัดทิ้ง
18	11	7.847**	นำไปใช้
19		1.763*	ตัดทิ้ง
20	12	5.198**	นำไปใช้
21	13	4.117**	นำไปใช้
22	14	3.167**	นำไปใช้
23	15	3.683**	นำไปใช้
24	16	4.034**	นำไปใช้
25	17	5.424**	นำไปใช้
26		2.983**	ตัดทิ้ง
27	18	4.514**	นำไปใช้
28	19	3.865**	นำไปใช้
29	20	3.422**	นำไปใช้
30		2.707**	ตัดทิ้ง
31		2.294**	ตัดทิ้ง
32	21	3.421**	นำไปใช้
33		0.756	ตัดทิ้ง
34		1.506	ตัดทิ้ง
35		1.780*	ตัดทิ้ง

ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	t	การ คัดเลือก
36	22	4.564**	นำไปใช้
37	23	7.052**	นำไปใช้
38	24	4.500**	นำไปใช้
39	25	3.113**	นำไปใช้
40		2.235*	ตัดทิ้ง
41	26	3.387**	นำไปใช้
42	27	3.046**	นำไปใช้
43	28	4.540**	นำไปใช้
44	29	7.637**	นำไปใช้
45		1.508	ตัดทิ้ง
46	30	5.618**	นำไปใช้
47	31	7.334**	นำไปใช้
48	32	4.235**	นำไปใช้
49		-0.939	ตัดทิ้ง
50	33	7.056**	นำไปใช้
51	34	3.495**	นำไปใช้
52		1.205	ตัดทิ้ง
53	35	5.691**	นำไปใช้
54	36	5.273**	นำไปใช้
55	37	4.327**	นำไปใช้
56	38	3.818**	นำไปใช้
57		2.023**	ตัดทิ้ง
58	39	3.193**	นำไปใช้
59	40	5.250**	นำไปใช้
60	41	5.670**	นำไปใช้
61	42	4.231**	นำไปใช้
62	43	3.941**	นำไปใช้
63	44	3.957**	นำไปใช้
64	45	5.754**	นำไปใช้
65	46	5.826**	นำไปใช้
66	47	5.418**	นำไปใช้
67	48	5.820**	นำไปใช้
68	49	6.969**	นำไปใช้
69	50	6.487**	นำไปใช้

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามความสนใจอาชีพด้านธุรกิจ

ข้อที่ ทดลองใช้	ข้อที่ ใช้จริง	t	การ คัดเลือก	ข้อที่ทดลอง ใช้	ข้อที่ ใช้จริง	t	การ คัดเลือก
1		3.253**	ตัดทิ้ง	21	14	6.873**	นำไปใช้
2		3.203**	ตัดทิ้ง	22		2.473**	ตัดทิ้ง
3		4.274**	ตัดทิ้ง	23		5.245**	ตัดทิ้ง
4	1	6.455**	นำไปใช้	24	15	6.009**	นำไปใช้
5	2	7.770**	นำไปใช้	25	16	6.205**	นำไปใช้
6	3	6.981**	นำไปใช้	26	17	7.662**	นำไปใช้
7		5.930**	ตัดทิ้ง	27	18	9.338**	นำไปใช้
8	4	8.337**	นำไปใช้	28		3.561**	ตัดทิ้ง
9	5	8.791**	นำไปใช้	29	19	6.228**	นำไปใช้
10	6	6.291**	นำไปใช้	30	20	6.133**	นำไปใช้
11	7	6.695**	นำไปใช้	31		3.956**	ตัดทิ้ง
12		4.406**	ตัดทิ้ง				
13	8	7.976**	นำไปใช้				
14	9	6.782**	นำไปใช้				
15	10	8.750**	นำไปใช้				
16	11	9.371**	นำไปใช้				
17	12	6.930**	นำไปใช้				
18	13	6.820**	นำไปใช้				
19		4.927**	ตัดทิ้ง				
20		2.248*	ตัดทิ้ง				

ภาคผนวก ข.
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ
 2. ให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่าตรงกับความคิดเห็น ความรู้สึกของนักเรียนเพียงใด
- จากข้อความทั้งหมด 30 ข้อ ซึ่งไม่มีคำตอบข้อใดถูกต้องหรือผิด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน ดังนี้

- จริง หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน
- ค่อนข้างจริง หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงมากกว่าเท็จตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน
- จริงปานกลาง หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงครึ่งหนึ่งตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน
- ค่อนข้างเท็จ หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นเท็จมากกว่าจริงตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน
- เท็จ หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นเท็จตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ค่อนข้างเท็จ	เท็จ
0	ข้าพเจ้าเรียนรู้ได้เร็ว	✓				
00	ข้าพเจ้าเป็นคนคล่องแคล่วว่องไว			✓		

จากข้อ 0 นักเรียนมีความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่าข้อความนั้นเป็นจริง นักเรียนจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องจริง

จากข้อ 00 นักเรียนมีความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่าข้อความนั้นเป็นจริงครึ่งหนึ่ง นักเรียนจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องจริงปานกลาง

ข้อ	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ค่อนข้างเท็จ	เท็จ
1	ข้าพเจ้าสามารถเรียนได้ดีในทุกวิชา					
2	ข้าพเจ้าเป็นคนมีไหวพริบปฏิภาณดี					
3	ข้าพเจ้าสอบได้คะแนนมากกว่าเพื่อน ๆ					
4	ข้าพเจ้าเบื่อทำการบ้าน					
5	ข้าพเจ้ามักคิดอะไรได้ช้ากว่าเพื่อน					
6	ข้าพเจ้าสามารถแก้ปัญหาโจทย์ที่ต้องใช้การวิเคราะห์ได้ถูกต้อง					
7	ข้าพเจ้าเรียนหนังสือได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งและรวดเร็ว					
8	ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้จากบทเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					
9	ข้าพเจ้ามีความจำดี					
10	ข้าพเจ้าสามารถตอบคำถามของอาจารย์ในชั้นเรียนได้					
11	ข้าพเจ้าเป็นคนเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย					
12	ข้าพเจ้าได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน					
13	ข้าพเจ้าสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ดี					
14	เพื่อนส่วนมากชอบข้าพเจ้า					
15	ข้าพเจ้าเข้ากับพี่น้องได้ดี					
16	ข้าพเจ้ามักทำให้เพื่อน ๆ โกรธ					
17	ข้าพเจ้าเป็นคนที่เพื่อน ๆ นับถือ					
18	เพื่อนมักเลือกให้ข้าพเจ้าทำงานกลุ่มเดียวกัน					
19	ข้าพเจ้าพูดคุยกับคนทั่วไปได้โดยไม่ลำบากใจ					
20	ข้าพเจ้ามีเพื่อนมาก					
21	เพื่อน ๆ ชอบความคิดข้าพเจ้า					
22	ข้าพเจ้าเป็นคนโกรธง่าย					
23	ข้าพเจ้ามักวิตกกังวลในการทำงาน					
24	ข้าพเจ้าเป็นคนคิดมาก					
25	ข้าพเจ้าเป็นคนร่าเริง					
26	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าเมื่ออาจารย์เรียกให้ตอบคำถาม					
27	ข้าพเจ้าสามารถยิ้มได้ในขณะที่กำลังโกรธ					
28	ข้าพเจ้าไม่คิดเรื่องที่ทำให้เป็นทุกข์					

	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงปานกลาง	ค่อนข้างเท็จ	เท็จ
29	ข้าพเจ้าเก็บความรู้สึกได้ดี					
30	เมื่อมีความคิดเห็นขัดแย้งกันข้าพเจ้าจะฟังเพื่อนจนจบก่อนแล้วจึงโต้แย้ง					

แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับงานอาชีพที่สนใจ

2. ให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนเพียงใด จากข้อความทั้งหมด 50 ข้อ ซึ่งความคิดเห็นนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล ไม่มีข้อใดผิดหรือถูก โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน ดังนี้

- เห็นด้วยมากที่สุด หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน
เห็นด้วยมาก หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงมากกว่าเท็จตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน
เห็นด้วยปานกลาง หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงครึ่งหนึ่งตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน
เห็นด้วยน้อย หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นเท็จมากกว่าจริงตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน
ไม่เห็นด้วย หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นเท็จตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	ไม่เห็นด้วย
0	งานที่ดีหมายถึงงานที่ทำให้ข้าพเจ้าช่วยเหลือครอบครัวได้		✓			
00	การที่จะได้ทำงานที่ดีนั้น ไม่จำเป็นที่ข้าพเจ้าจะต้องมีร่างกายที่มีการประสานงานกันอย่างดี			✓		

จากข้อ 0 นักเรียนมีความรู้สึกหรือความคิดเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริง นักเรียนจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเห็นด้วยมาก

จากข้อ 00 นักเรียนมีความรู้สึกหรือความคิดเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงครึ่งหนึ่ง นักเรียนจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเห็นด้วยปานกลาง

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
1	ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้เรื่องงานได้จากพ่อแม่					
2	พี่นังของข้าพเจ้า มีส่วนช่วยหางานที่ดีให้แก่ข้าพเจ้า					
3	การรู้เรื่องงานที่บุคคลในครอบครัวทำอยู่ ช่วยให้ ข้าพเจ้านำไปพิจารณาเกี่ยวกับงานที่จะทำในอนาคตได้					
4	อาชีพของพ่อแม่มีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะอาชีพที่ ข้าพเจ้าจะทำในอนาคต					
5	ข้าพเจ้าจะสามารถหางานที่ดีได้ โดยดูจากงานที่ สมาชิกในครอบครัวทำ					
6	ครอบครัวของข้าพเจ้าจะมีส่วนช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับงาน ที่ดีได้					
7	การรู้เรื่องงานที่คนในครอบครัวทำ จะช่วยให้ข้าพเจ้า เห็นแนวทางที่จะได้งานทำ					
8	พ่อแม่ของข้าพเจ้ามีส่วนช่วยให้ข้าพเจ้าได้รู้จักว่างานที่ดี คืออะไร					
9	การพูดคุยกับคนในครอบครัวเรื่องงานทั่ว ๆ ไป ไม่ช่วย ให้ข้าพเจ้าเรียนรู้ในเรื่องงาน					
10	การพูดคุยกับเพื่อนบ้านเรื่องงานทั่วๆไป มีส่วนช่วยให้ ข้าพเจ้าหางานที่ดีได้					
11	เพื่อนของข้าพเจ้ามีส่วนช่วยข้าพเจ้าตัดสินใจเกี่ยวกับ งานที่ดีได้					
12	การพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อน มีส่วนช่วยให้ข้าพเจ้ารู้จัก งานที่ดี					
13	ข้าพเจ้าจะทราบข่าวงานอาชีพต่าง ๆ ได้จากเพื่อน					
14	การเรียนรู้เรื่องงานที่เพื่อนบ้านทำ ช่วยให้ข้าพเจ้านำไป พิจารณาเกี่ยวกับงานที่จะทำในอนาคตได้					
15	ข้าพเจ้าจะสามารถหางานที่ดีได้ ถ้าทราบว่าเพื่อนของ ข้าพเจ้าได้ทำงานอะไรบ้าง					
16	ข้าพเจ้ารู้จักงานที่ดีได้ โดยดูจากงานที่เพื่อนบ้านหรือ คนที่ข้าพเจ้ารู้จักทำ					

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
17	สื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วารสาร จะมีส่วนช่วยให้ข้าพเจ้าเรียนรู้เกี่ยวกับงานที่ดีได้					
18	ข้าพเจ้าจะทราบข่าวเกี่ยวกับการรับสมัครงานได้จาก เพื่อน ๆ ของข้าพเจ้า					
19	การรู้ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในชุมชนของข้าพเจ้า จะ ช่วยให้ข้าพเจ้าหางานที่ดีได้					
20	เพื่อนบ้านของข้าพเจ้ามีส่วนช่วยแนะนำงานที่ดีให้แก่ ข้าพเจ้า					
21	บุคคลที่มีการศึกษาจะได้งานทำที่ดียิ่งกว่าคนที่ด้อย การศึกษา					
22	การศึกษาช่วยให้ข้าพเจ้ามีงานอย่างใดอย่างหนึ่งทำเป็น อาชีพ					
23	การมีความรู้พิเศษหลาย ๆ อย่าง ช่วยให้สามารถหางาน ที่ดีได้					
24	การศึกษาไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ได้งานดี					
25	การมีผลการเรียนที่ดี เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้ได้งานที่ ดี					
26	แม้ว่าข้าพเจ้าได้งานทำแล้ว การศึกษาคือความรู้เพิ่ม เติมจะช่วยให้ข้าพเจ้ามีความก้าวหน้าในงานที่ทำ					
27	ถ้าข้าพเจ้ามีความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ข้าพเจ้าจะหา งานที่ดีได้ง่ายขึ้น					
28	ผู้ที่มีการศึกษาเป็นผู้ที่สามารถมีงานอย่างหนึ่งอย่างใด ทำเป็นอาชีพได้					
29	การศึกษาถึงระดับปริญญาตรี ช่วยให้ข้าพเจ้าหางานได้ ง่ายขึ้น					
30	ไม่ว่าเป็นงานประเภทใด ผู้ชายจะทำได้ดีกว่าผู้หญิง					
31	ถ้าเปรียบเทียบระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงที่มีวัยวุฒิและ คุณวุฒิเท่ากันแล้ว ผู้ชายจะมีโอกาสได้เป็นหัวหน้างาน มากกว่า					
32	ผู้ชายและผู้หญิงต่างก็มีโอกาสที่จะได้งานทำเท่า ๆ กัน					

ข้อ	ข้อความ	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็นด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
33	งานเลขานุการเป็นงานที่เหมาะสมสำหรับผู้หญิง					
34	ในการทำงานบางประเภท ผู้หญิงมักได้รับค่าจ้างน้อยกว่าผู้ชาย					
35	มีงานบางอย่างเหมาะสมสำหรับผู้หญิง งานบางอย่างเหมาะสมสำหรับผู้ชาย					
36	ในตำแหน่งผู้บริหาร มีจำนวนผู้นำน้อยกว่าผู้ชาย					
37	ผู้ชายมีรายได้มากกว่าผู้หญิงในงานอาชีพเดียวกัน					
38	ความแตกต่างเรื่องเพศไม่มีผลต่อการรับคนเข้าทำงานในทุกอาชีพ					
39	งานอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับเด็ก ๆ เป็นงานที่เหมาะสมกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย					
40	งานที่ดีต้องการผู้ที่มีสมรรถภาพทางกายที่ดี					
41	ถ้าข้าพเจ้าเป็นคนพิการ ข้าพเจ้าจะหางานที่ดีทำได้ลำบาก					
42	ผู้หญิงมักจะได้ทำงานที่ต้องใช้แรงงานน้อยกว่าผู้ชาย					
43	ข้าพเจ้าจะทำงานได้ไม่ดี ถ้าข้าพเจ้าสายตาไม่ดี					
44	คนผอมไม่เหมาะกับงานอาชีพที่ต้องใช้แรงงานมาก					
45	การมีสุขภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ จะทำให้ข้าพเจ้าทำงานได้ไม่ดี					
46	การที่บุคคลมีสุขภาพดี มีส่วนช่วยให้เขาได้งานที่ดี					
47	การทำงานให้ได้ผลดี ต้องเป็นผู้มีสมรรถภาพทางร่างกายที่ดี					
48	ในการรับบุคคลเข้าทำงานบางประเภท จะพิจารณาถึงน้ำหนักและส่วนสูงของผู้สมัคร					
49	ผู้จ้างงานควรทดสอบความสามารถทางด้านร่างกายของผู้สมัครก่อนจะเข้าทำงานเป็นสิ่งที่จำเป็น					
50	การได้ผลการเรียนดี มีส่วนช่วยให้ข้าพเจ้าได้งานที่ดีทำ					

แบบสอบถามวัดความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

2. ให้นักเรียนพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่าตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนเพียงใด จากข้อความทั้งหมด 20 ข้อ ซึ่งความคิดเห็นนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล ไม่มีข้อใดผิดหรือถูก โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือให้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน ดังนี้

ชอบมากที่สุด หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน

ชอบมาก หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงมากกว่าเท็จตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน

ไม่แน่ใจ หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นจริงครึ่งหนึ่งตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน

ชอบน้อย หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นเท็จมากกว่าจริงตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน

ชอบน้อยที่สุด หมายความว่า ข้อความนั้นเป็นเท็จตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ชอบมากที่สุด	ชอบมาก	ไม่แน่ใจ	ชอบน้อย	ชอบน้อยที่สุด
0	อ่านหนังสือเกี่ยวกับธุรกิจ	✓				
00	แนะนำการบ้านวิชาบัญชีให้เพื่อน			✓		

จากข้อ 0 นักเรียนมีความรู้สึกหรือความคิดเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริง นักเรียนจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องชอบมากที่สุด

จากข้อ 00 นักเรียนมีความรู้สึกหรือความคิดเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงครึ่งหนึ่ง นักเรียนจึงทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องไม่แน่ใจ

ข้อ	ข้อความ	ชอบ มาก ที่สุด	ชอบ มาก	ไม่ แน่ ใจ	ชอบ น้อย	ชอบ น้อย ที่สุด
1	ติดตามข่าวสารด้านเศรษฐกิจการเงิน					
2	เข้าร่วมอภิปรายกลยุทธ์การขายให้ประสบความสำเร็จ					
3	อ่านหนังสือนิตยสารเกี่ยวกับการจัดการ					
4	จัดทำระบบการเก็บเอกสาร					
5	ขายของในช่วงปิดภาคเรียน					
6	เป็นสมาชิกสมาคมธุรกิจ					
7	เรียนวิชาธุรกิจ					
8	จัดทำรายการแสดงสินค้า					
9	ทำบัญชี รับ-จ่าย ประจำเดือนของตนเอง					
10	เรียนการจัดทำบัญชีรายการต่าง ๆ					
11	ทำงานในร้านขายของ					
12	ช่วยรวบรวมข้อมูลทางการเงินมาวิเคราะห์					
13	อ่านหนังสือเกี่ยวกับธุรกิจการธนาคาร					
14	ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการขายสินค้า					
15	รับสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์					
16	ชอบวิเคราะห์ทางการเงินและการบัญชี					
17	ข้าพเจ้าสามารถทำคะแนนได้ดีในกลุ่มวิชาทางด้าน ธุรกิจ					
18	รู้สึกสนุกกับการคำนวณตัวเลขทางบัญชี					
19	มีความสนใจในงานเกี่ยวกับด้านบัญชีเป็นพิเศษ					
20	เป็นพนักงานขายตรงให้กับบริษัทเครื่องสำอาง					

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ น.ส. ภาณุตา อุทุมพร
เกิดวันที่ 21 กันยายน 2507
สถานที่เกิด บ้านเลขที่ 590/1 ถ.ริมทางรถไฟ อ.เมือง จ.นครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 71 (1/101) ซ.รพพงษ์ ถ.จรัญสนิทวงศ์ 46 เขตบางพลัด
กรุงเทพฯ
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงาน โรงเรียนปัญญาวรรคุณ 8 ม.2 ถ.เพชรเกษม 63 เขตบางแค
กรุงเทพฯ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2526 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีวิทยา กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2534 บธ.บ (บัญชี) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2544 กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บทคัดย่อ

ของ

ภาณุตา อุทุมพร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา
มีนาคม 2544

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจและหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนในสังกัด กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 510 คน ที่เลือกมาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และมีตัวแปรต้นคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพ ตัวแปรตามคือความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามการตระหนักรู้ในอาชีพ แบบสอบถามความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8350 .8261 .8620 ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ มีค่าเท่ากับ .248 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้ในอาชีพร่วมกันส่งผลต่อความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจ 6.1% โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญ (B) เท่ากับ -2.375 .109 และ .115 ตามลำดับ

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND VOCATIONAL INTEREST IN
BUSINESS OF MATHAYOMSUKSA III STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
PANUTA UTOOMPORN

Presented in partial fulfillment of the requirement for the Master of
Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University
March 2001

The purposes of this research were to study the relationship between some factors and vocational interest in business and the score weight of some factors contributed to vocational interest in business.

The sample consisted of 510 Mathayomsuksa III students in the academic year 2000 of General Education Department schools in Bangkok group 6, selected by stratified random sampling. Independent variables were grade point average, self-concept, and occupation awareness. Dependent variable was vocational interest in business. Self-concept, occupation awareness, and vocational interest in business questionnaires constructed by the researcher were used to collect the data. Reliabilities of these instruments calculated by Cronbach α were .8350 .8261 and .8620 respectively.

The result of this study indicated the following:

1. The multiple correlation coefficient (R) between learning achievement, self-concept, occupation awareness and vocational interest in Business significantly related at .01 level was .248 .
2. The score weight (B) of learning achievement, self-concept, and occupation awareness significantly contributed to vocational interest in Business were -2.375 , .109 and .115 respectively.